

Δευτέρα 24 Νοεμβρίου 2008

ΕΠΙΘΕΣΕΙΣ ΚΑΡΧΑΡΙΩΝ – ΚΑΤΑΓΡΑΦΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΕΝΑΥΣΜΑ

Διαβάζοντας κατά καιρούς, άρθρα σε φυλλάδες, βιβλία και περιοδικά, σχετικά με επιθέσεις καρχαριών, προς άνθρωπο, που διαδραματίστηκαν, στα Ελληνικά πελάγη, διαπίστωσα ότι ενώ αναφέρονταν κάποιοι αριθμοί των επιθέσεων, πουθενά δεν εμφανίζονταν έγκυρη στατιστική καταγραφή, ενώ σχεδόν ανύπαρκτη ήταν και η λεπτομερής αναφορά των περιστατικών. Η έλλειψη αυτή, οι αστήρικτες κατηγορίες, για επιθέσεις καρχαριών, σε αντίθεση με το πλήθος πληροφοριών, για το πώς να αποφύγουμε μια επίθεση καρχαρία και η προβολή του ζώου αυτού, ως ένα δολοφονικό τέρας, μου έδωσαν το έναυσμα για την έρευνα, το αποτέλεσμα της οποίας, απέφερε τη συλλογή, των ακόλουθων πληροφοριών.

ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Από το αρχικό στάδιο της έρευνάς αυτής, διαπίστωσα ότι την πρώτη αναφορά επίθεσης, θαλάσσιου θηρίου σε άνθρωπο, καταγράφει πρώτος, ο ιστορικός Ηρόδοτος το 492-493 π.Χ. Αναφέρει ότι όταν ο Περσικός στόλος, συντρίφτηκε στα βράχια της Αθωνικής χερσονήσου από την κακοκαιρία, τα θαλάσσια θηρία άρπαζαν και κομματίαζαν αρκετούς από τους ναυαγούς.

«...λέγεται γάρ τριηκοσίας μὲν των νέων τὰς διαφθαρείσας εἶναι, ὑπὲρ δὲ δυο μυριάδας ἀνθρώπων. ὥστε γάρ θηριωδιστάτης εὐούσης τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς περὶ τὸν Ἄθων, οἱ μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων διεφθείροντο ἀρπαζόμενοι, οἱ δὲ πρὸς τὰς πέτρας ἀρασσόμενοι· οἱ δὲ αὐτῶν νέειν οὐκ ἐπιστέατο καὶ κατὰ τούτο διεφθείροντο, οἱ δὲ ρίγει...» Ηροδότου – Ιστορίες – Ερατώ 44. 3

Προφανώς η περιγραφή ταιριάζει σε καρχαρίες. Η ονομασία «θηρία», δικαιολογείται γιατί οι καρχαρίες την εποχή εκείνη, δεν είχαν ακόμη περιγραφεί σαν είδη. Αυτό το πόνημα έμελλε να ξεκινήσει, ο Αριστοτέλης (384-322 π. Χ), στο «Τῶν περὶ τὰ ζῶα Ἱστοριῶν» όπου περιγράφει τον χόνδρινο σκελετό τους, κατατάσσει σελάχια, ράγιες και καρχαρίες στην ίδια οικογένεια, ενώ παρατηρεί ότι αρκετά είδη αυτής της οικογένειας, εκκολάπτουν τα αυγά μέσα στο σώμα τους και γεννούν μικρά, είναι δηλαδή, ωοζωοτόκα.

Ο ρωμαίος Πλίνιος ο πρεσβύτερος (23 - 79μ.Χ) συνέχισε την περιγραφή και την κατάταξη των καρχαριών, αναφέροντας τους κινδύνους που διατρέχουν οι σφουγγαράδες δύτες από αυτούς, καθώς επίσης – ίσως για πρώτη φορά παγκοσμίως – περιγράφει τρόπους αντιμετώπισης επίθεσης. Αρκετά αργότερα, γύρω στο 15^ο αιώνα, έκαναν την εμφάνισή τους και οι πρώτες σχεδιασμένες εικόνες του ζώου.

Ο Αισχίνης (389- 314 π.Χ.), Αττικός ρήτορας και πολιτικός της αρχαιότητας, πίστευε ή απλά διέδιδε – έχοντας πιθανόν υπ' όψιν του κάποιο περιστατικό που είχε συμβεί παλαιότερα – ότι ο θεός Απόλλωνας για να τιμωρήσει όσους πολιτικούς τον αγνοούσαν, έστελνε καρχαρίες να τους φάνε, όταν κολυμπούσαν στη θάλασσα.

Ο αρχαίος Έλληνας ποιητής Λεωνίδα από τον Τάραντα, το 214π.Χ., περιγράφει την τραγική κατάληξη του δύτε Θαρσή, κάπου στο Ιόνιο. Ο Θαρσής βούτηξε να ξεσκαλώσει την άγκυρα, ενώ οι σύντροφοι έμειναν στο σκάφος. Όταν αναδύθηκε στην επιφάνεια και τη στιγμή που άπλωνε το χέρι του για να τον πιάσουν και να τον τραβήξουν επάνω, ένας καρχαρίας με μια δαγκωνιά τον έκοψε στα δυο. Το επάνω τμήμα του σώματος του, το έβγαλαν στην ακτή όπου και το έθαψαν. (Επιτάφιοι VII 506).

Το αρχαίο επίγραμμα του Λεωνίδα του Ταραντίνου.

Κήν γῆ καὶ πόντῳ κεκρύμμεθα· τοῦτο περισσὸν
ἐκ Μοιρέων Θάρσος Χαρμίδου ἠνύσατο.
Ἦ γὰρ ἐπ' ἀγκύρης ἔνοχον βάρος εἰς ἄλλα δύνων
Ἰόνιον Ξύγρον κύμα καπερχόμενος,
τὴν μὲν ἔσωσ', αὐτὸς δὲ μετὰτροπος ἐκ βυθοῦ ἔρρων,
ἤδη καὶ ναύταις χειῖρας ὀρεγνύμενος,
ἐβρωθην· τοῖόν μοι ἐπ' ἄγριον εὖ μέγα κῆτος
ἦλθεν, ἀπέβροξεν δ' ἄχρις ἐπ' ὀμφαλίου.
Χῆμισυ μὲν ναῦται, ψυχρόν βάρος, ἐξ ἄλος ἡμῶν
ἦρανθ', ἡμισυ δὲ πρίστις ἀπεκλάσατο·
ἦόνι δ' ἐν ταύτῃ κακὰ λείψανα Θάρσους, ὦνερ,
ἔκρυψαν· πάτρην δ' οὐ πάλιν ἰκόμεθα.

Μετάφραση του Παντελή Μπουκαλά

Κι η γη κι η θάλασσα με κρύβουν. Τέτοιο ασυνήθιστο
οι Μοίρες έδωσαν στο Θαρσή εμέ, γιο του Χαρμίδα.
Στη θάλασσα λοιπόν είχα βουτήξει, στο κύμα του Ιονίου
καταδύθηκα – μια άγκυρα βαριά να ελευθερώσω.
Αυτήν την έσωσα· μα ως ανέβαινα απ' το βυθό
Κι ήδη τα χέρια τέντωνα στους ναύτες,
μ' έφαγε κήτος, άγριο τρανό ήρθε
καταπάνω μου, με κατασπάραξε ως τον αφαλό
πρόλαβαν οι σύντροφοι, με τράβηξαν μισόν
από το πέλαγο τον άλλο μισό μ' έκοψε το θηρίο
Στην ακροθαλασσιά τα' άθλιο κουφάρι μου έθαψαν.
Και πια ποτέ δε θα γυρίσω στην πατρίδα, ξένε.

Την ίδια τύχη, όπως μας πληροφορεί ο Πλούταρχος, γύρω στο 110 μ.Χ., είχε και ένας υποψήφιος μύστης, που πήγε σε κάποιο λιμάνι της Αττικής να πλύνει το χοίρο του. Το πλύσιμο του χοίρου στη θάλασσα, περιλαμβανόταν στα τελετουργικά δρώμενα κάθαρσης, της δεύτερης ημέρας των Ελευσίνιων μυστηρίων.

«...μύστην δε λούοντα χοιρίδιον έν κανθάρω, λιμένι κήτος συνέλαβε και τα κάτω μέρη του σώματος άχρι της κοιλίας κατέπιε, προδεικνύντος αυτοίς του Θεού προφανώς, ότι των κάτω και προς θαλάσση στερηθέντες την άνω πόλιν διαφυλάξουσιν...» Πλούταρχος – Φωκίων 28-6

Από το 110μ.Χ., μεσολαβεί ένα μεγάλο χρονικό διάστημα που δεν υπάρχουν αναφορές περιστατικών, έως το 1800 περίπου, που έρχονται στο προσκήνιο οι αφηγηματικές αναφορές, των σπογγαλιέων της Σύμης, της Καλύμνου, της Χάλκης, της Ερμιόνης (Αργοσαρωνικός) και άλλων.

Οι Καλύμνιοι και οι Συμαίοι «γυμνοί δύτες» ή «γυμνίτες» (ελεύθεροι δύτες χωρίς αναπνευστικό εξοπλισμό), είχαν δεχτεί επιθέσεις καρχαριών, με τραγικές καταλήξεις, κυρίως όμως, σε ξένες θάλασσες. Το «Ψάρι», όπως ονόμαζαν τον μεγάλο λευκό καρχαρία, ήταν ένας υπαρκτός και ίσως ο μεγαλύτερος κίνδυνος, για τους γυμνούς δύτες. Λέγεται μάλιστα, ότι προπολεμικά, κάθε μεσοπέλαγος ύφαλος της Ελληνικής επικράτειας, είχε το «Ψάρι» του.

ΕΛΛΗΝΕΣ ΣΤΟ ΛΙΒΥΚΟ ΠΕΛΑΓΟ

Τα τρία επόμενα περιστατικά συνέβησαν στο Λιβυκό και την Κυρηναϊκή, αλλά, τα συμπεριέλαβα σε αυτό το άρθρο, γιατί οι πρωταγωνιστές τους, ήταν κορυφαίοι Έλληνες γυμνοί δύτες - σφουγγαράδες της εποχής. Οι ιστορίες τους, μας δίνουν μια εικόνα, για τα υπόλοιπα περιστατικά επιθέσεων, που είχαν θύματά τους γυμνούς δύτες και συνέβησαν σε Ελληνικές θάλασσες.

1. Ο Γιάννης Δετοράκης, στο βιβλίο του «Ο κατακτητής του απέραντου γαλάζιου» περιγράφει ένα συγκλονιστικό περιστατικό, που είχε αφηγηθεί ο αείμνηστος Συμαίος, θρύλος της κατάδυσης Στάθης Χατζής, στον εγγονό του Στάθη Σύκαλλο και στην κόρη του (μητέρα του Στάθη Σύκαλλου). Ήταν ένα καλοκαίρι (ανάμεσα στο 1896 και το 1913) στην Κυρηναϊκή (ανατολική Λιβύη).

«Ο καπετάν Μαϊστρισός βρίσκεται στο σκάφος, την κουβερτωμένη σφουγγαράδικη βάρκα, επικεφαλής των τεσσάρων «γυμνών» βουτηχτάδων της. Του Στάθη, ενός Καλύμνιου και άλλων δυο. Μόλις ετοιμάστηκαν όλα και η βάρκα ήταν επάνω από την περιοχή με τους σπόγγους, ο Στάθης βούτηξε κρατώντας την καμπανελλόπετρα¹ (σκανταλόπετρα, την ονόμαζαν στην Κάλυμνο), που με το βάρος της, σύντομα τον μετέφερε στο βυθό. Την άφησε κι έπιασε έναν μεγάλο καπάδικο σπόγγο να τον ξεριζώσει από το βράχο. Εκείνη τη στιγμή, άκουσε τον ήχο από τα σμήνη των μικρόψαρων, που πετάχτηκαν ξαφνικά πανικόβλητα. Ο Στάθης έκανε αμέσως το σινιάλο της ανάδυσης, τραβώντας το σχοινί (γάσα) που είχε δεμένο στο αριστερό του χέρι. Ο άνδρας που το κράταγε στη βάρκα τον μαζεύει με γρήγορες απλωτές χεριές στην επιφάνεια και ο Στάθης πηδά τρομαγμένος στο κατάστρωμα. Μόλις είδαν ότι δεν ανέβασε σφουγγάρι απόρησαν όλοι.

- Ε, μα τι έκανες λοιπόν τόση ώρα, δεν τα είδες τα ρημάδια μπροστά σου; *Φώναξε ο καπετάνιος.*
- Κάτω βοττατζέρι (κάνει βόλτες) ένας θεόρατος. *Ψιθύρισε δειλά ο Στάθης.*
- Εσύ, τον είδες; *Ρωτά ο καπετάνιος τον άνδρα που κοιτούσε με το γυαλί.*
- Όχι δεν υπάρχει τίποτα. Εγώ βλέπω μόνο ήσυχια κοπάδια ψάρια και άφθονα μελάτια εκεί κάτω.
- Όστε μόνο εσύ τον είδες Στάθη. *Διαπιστώνει ο καπετάν Μαϊστρισός, κοιτάζοντας αυστηρά προς τους βουτηχτές του.*
- Δεν τον είδα, τον άκουσα!. *Απαντά κοφτά ο Στάθης.*
- Ε, μα καλό μεροκάματο πας να μου κάνεις!. *Ξεφωνίζει ο καπετάνιος.*
- Μαζεύτε τα να φύγουμε, ακούτε που σας λέω, άντε να φεύγουμε για παραδίπλα. *Επιμένει ο Στάθης.*
- Θυμήθηκες λοιπόν την κυρά - Στάθαινα φαίνεται! *Του φωνάζει όλο ειρωνεία ο Καλύμνιος συμβουλευτής του, εννοώντας ότι φοβήθηκε αναίτια και τεμπελιάζει αναπολώντας τη γυναίκα του.*
- Ορίστε πάρε πρωτιά και κατέβα. *Του απευθύνεται εξαγριωμένος από την προσβολή ο Στάθης, και λύνοντας το σχοινί από το χέρι του, το πέταξε στα πόδια του.*

Ο Καλύμνιος δένει το σχοινί στον αριστερό του καρπό και βουτάει στο νερό με την καμπανελλόπετρα. Σε μερικά δευτερόλεπτα φτάνει στο βυθό δίπλα στα σφουγγάρια. Ο άνδρας που κοιτούσε με το γυαλί από τη βάρκα τινάζεται πάνω. Είναι ήδη αργά. Μια τεράστια μαύρη σιλουέτα διασχίζει τα διάφανα νερά κάτω από τη βάρκα σκιάζοντας και κρύβοντας το βυθό. Το σινιάλο του Καλύμνιου ήταν περιττό, τον τραβούσαν γρήγορα επάνω. Μετά από λίγο θα έφτανε στη βάρκα μοναχά το αριστερό του χέρι, δεμένο ακόμα στην άκρη του σχοινοῦ».

¹ Η καμπανελλόπετρα ή σκανταλόπετρα, είναι μια μαρμάρινη ή γρανιτένια, συνήθως πέτρα, σε σχήμα «πεπλατυσμένης καμπάνας ή αχλαδιού» περιμετρικά και βάρους συνήθως 12 οκάδων. Στην άκρη του υποτυπώδη στύπου της, έχει μια τρύπα απ' όπου είναι περασμένα και δεμένα, δυο σχοινιά. Ένα μακρύ που είναι ο δεσμός της πέτρας με τη βάρκα και ένα λεπτότερο (γάσα), μήκους περίπου μιας οργιάς (1,828μ.), που καταλήγει σε θηλιά στον αριστερό καρπό του γυμνού δύτη και είναι ο λώρος του, με την πέτρα. Ο γυμνός δύτης βουτάει από τη βάρκα κρατώντας την πέτρα, από τις παρειές της. Μπορεί να επιβραδύνει ή να επιταχύνει την κατάδυσή του, στρέφοντας την πέτρα ή αλλάζοντας την θέση του σώματος και των χεριών του. Αφήνεται να τον οδηγήσει με το βάρος της, στο βυθό. Εκεί την αφήνει και απομακρύνεται στην αναζήτηση σπόγγων. Επιστρέφει πάλι σ' αυτήν χάρις τη γάσα, που είναι περασμένη στον καρπό του. Άλλες πάλι φορές ο δύτης κρατάει την πέτρα για να μην παρασέρνεται από ρεύματα και περπατά στο βυθό, έχοντάς την στην αγκαλιά του. Όταν αποφασίσει να αναδυθεί με δυο τρία τραβήγματα του κυρίως σχοινοῦ, κάνει σήμα (τσιμπά) στον σύντροφό του στην επιφάνεια (κολαουζέρης ή κοπάς), όπου με απλωτές και γρήγορες χεριές, μαζεύει το σχοινί, ανεκκύνοντας, δύτη και πέτρα, ξανά στην επιφάνεια. Η κατάδυση με την καμπανελλόπετρα θεωρείται πανάρχαια τεχνική, το σίγουρο είναι, ότι ήταν ήδη γνωστή πριν το 1840 όπου επιβεβαιωμένα χρησιμοποιήθηκε από το Συμαίο βουτηχτή Μιχαήλ Καρανίκη.

2. Ωστόσο υπήρχαν και κάποιοι που ξέφυγαν κυριολεκτικά από τα δόντια τους. Απίστευτη, όμως αληθινή, παραμένει η ιστορία για τον Καλύμνιο, γυμνό δύτε, Γεώργιο Τριαντάφυλλο ή Λατάρι, που το 1888 στη θαλάσσια περιοχή ανοιχτά της Τρίπολης στη Λιβύη, βουτώντας με την σκανταλόπετρα, αισθάνθηκε ξαφνικά να χάνει το φως του και την ίδια στιγμή, μια δύναμη να τον στροβιλίζει. Ήταν «το Ψάρι» που τον μισοκατάπιε αλλά το βάρος της σκανταλόπετρας σε συνδυασμό με την ταχύτητα κατάδυσης, το έκαναν να πονέσει, καθώς η πέτρα, του χτύπησε το φάρυγγα και το ανάγκασε, αμέσως να τον «φτύσει», μέσα από το στόμα του. Ο Λατάρης, επέζησε με τραυματισμούς στο αριστερό τμήμα του θώρακα και τα χέρια.

Η ιστορία του, αμφισβητήθηκε από διάφορους, όπως ο Κώστας Κόμπης, όπου σε άρθρο του στην εφημερίδα «Εμπρός» 2/11/1948, αν και αναφέρει ότι ο Λατάρης έμεινε τρεις μήνες σε νοσοκομείο, με γιατρό τον Α. Πελικάνο, αν και αποδέχεται ότι το σώμα του, ήταν γεμάτο από βαθιές ουλές, εντέλει αμφισβητεί το γεγονός, θεωρώντας ότι τόσο μεγάλος καρχαρίας, που να χωρά στο στόμα του άνθρωπος, είναι εξαιρετικά σπάνιος στη Μεσόγειο.

Η ιστορία περιγράφεται στην ιστοσελίδα του Νικόλα Τρικοίλη για την σκανταλόπετρα, αλλά και στο βιβλίο Bitter Sea, που έγραψε η Faith Warn έπειτα από πέντε χρόνια παραμονής της στην Κάλυμνο. Σ' αυτό τελευταίο, αναφέρεται λανθασμένα ότι το περιστατικό έγινε το 1917.

Ο Γιάννης Γεράκης (1887-1971) από την Κάλυμνο, γιος σφουγγαρά, γράφει σε χειρόγραφο του, πως οι σύντροφοι του Λαταριού τον ονόμασαν «νέο Ιωνά». Αναφέρει επίσης πως όταν έγιαναν οι πληγές του, άνεργος όπως ήταν και χωρίς κανενός είδους ασφάλιση, τον ζητούσαν στα πανηγύρια να τον δείχνουν ως αξιοπερίεργο. «*Μα ο περήφανος σφουγγαράς δεν το καταδέχτηκε...*»

Πουλούσε καρπούζια τα καλοκαίρια, γυμνός από τη μέση και πάνω, καθώς συνήθιζε και οι διάφοροι περίεργοι, τον πλησίαζαν να δουν τις ουλές από τη δαγκωνιά, που διακρίνονταν έντονα, όχι τόσο μπροστά στο δασύτριχο στήθος του, αλλά στην πλάτη του.

Η μοίρα του ήταν να ξεφύγει απ' τα σαγόνια του καρχαρία τότε, του έμελλε όμως να πεθάνει πάμφτωχος και μόνος, από πείνα ! στη διάρκεια του Β' παγκοσμίου πολέμου. Τον βρήκαν μέσα στο σπίτι του τουμπανιασμένο (σε τυμπανιαία κατάσταση).

Γεώργιος Τριαντάφυλλος (Λατάρι)
George Triantafyllos (Latari)

3. Άλλη μια ιστορία Συμαίου γυμνού δύτη, που ξέφυγε από τα δόντια καρχαρία, τον Ιούνιο του 1902, περιγράφεται σε χειρόγραφο του Συμαίου γυμνασιάρχη και λόγιου Νικήτα Χαβιαρά που διασώθηκαν και δημοσιεύθηκαν στο περιοδικό «Συμαϊκά» με τίτλο «Συμαίων γυμνών σπογγαλιέων φρικτά επεισόδια»...

«...Ἦτο ἡμέρα τοῦ Ἰουνίου τοῦ 1902, καθ' ἣν καὶ τὸ μέρος τὸ ὀνομαζόμενον τοῦ Τζωρτζοῦ ἐφιλοξένει σπογγαλιεῖς,.....Ἐνῶ δὲ περὶ σπόγγων ἰμίλων, δύτης ἐκ τοῦ πληρώματος Δημητρίου Γανίτη διηγεῖτο εἰς τὸν πλοίαρχόν του ἐν ὄνειρον, τὸ ὁποῖον εἶδε τὴν παρελθοῦσαν νύκτα.

Ἐβλεπα, ἔλεγε, Δημήτρη, κ' ἰ ἤμουμ-μαντζὶ μὲ τὸν- ἀ(δ)ερφός-σου τὸ Γκωσταντίνο σ' ἓνα μπολὺν ἄγριο δάσος. Ἐκ' εἰὰ πὸν μιλούσαμε, νά σου καὶ παρουσιάντζεται ἓνα φίδι μπολύμ-με(γ)άλο γκαὶ ἄγριο. Ἐφο(β)ήθημε γκαὶ κόψαμε γκι ἔχασεν ὁ ἓνας τὸν ἄλλο(ν). Ἐγὼ ἔστρεψα νά ἴβρω τὸ Γκωσταντίνο γκι ἐφανερῶθη μπάλε ὀμπρός μου τὸ φίδι γκι ἀπὸν τὸ φό(β)ομ μου ἐξύπνησα. Καὶ προσέθεσε. Λέεις, πρὲ Δημήτρη, κ'ἰ (θ) ἀ πάθω σήμ-μερο-ντίποτε;

Ὁ πλοίαρχος ἐφοβήθη πολὺ (καὶ γὰρ τ' ὄναρ ἐκ Διός ἐστι), ἀλλὰ χωρὶς νὰ δείξῃ τὸν φόβον του ἀπῆντησε:

Κακόμοιρε Γιωργιό, στά ὄρεινα² τώρα (θ)ἀ πιστεύουμε; Ἄλ-λα κ' αἰ τι μποὺ σοῦ ἔκαμε ντὸ φίδι; Τίποτε. Λοιπὸ ντί φο(β)ᾶσαι;

Ἐν τούτοις ὁ πλοίαρχος διψύθνε τὴν λέμβον ὅχι ὅπου αἱ ἄλλαι, ἀλλ' εἰς ἄλλο μέρος 5-6 μῖλια μακρὰν καὶ τοῦτο ἔπραξε, διότι ἐγνώριζεν ὅτι ὁ πυθμὴν εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος ἦτο πολὺ βαθὺς καὶ ἀνώμαλος, ἐνῶ εἰς τὸ μέρος ὅπου διψυθύνετο, ἦτο ὀλιγώτερον βαθὺς καὶ ὀμαλὸς καὶ ἐνόμιζε δῆθεν διὰ τοῦ μέτρου τούτου νὰ προλάβῃ τὸν μαντευόμενον ὑπὸ τοῦ ὄνειρου κίνδυνον τοῦ δύτου του.

Ἐφθασαν ἐκεῖ ὅπου ἠθέλαν καὶ ἔρριψαν τὸν ἀρπάχτην³, τὸν ὁποῖον ἔσυρον ἐπὶ τοῦ πυθμένους, διὰ νὰ συλλάβωσι πέτραν, ἐφ' ἧς θὰ ἀνεζήτουν σπόγγους· αἴφνης ὁ ἀρπάχτης συνέλαβε καὶ οἱ δὲ δύται ὁ εἷς μετὰ τὸν ἄλλον ἐπεσκέπτοντο τὴν συλληφθεῖσαν πέτραν, ἀλλὰ δὲν ἱκανοποιοῦντο, διότι ἡ πέτρα δὲν εἶχεν ἀρκετοὺς σπόγγους.

Ὁ πλοίαρχος βλέπων ὅτι ἀπὸ αὐτὸ τὸ μέρος δὲν ἔβγαινε μεροκάματον, διέταξε νὰ ἀναπετάσωσι τὸ ἰστίον καὶ ἀμέσως ἀναπετάσαντες αὐτὸ οἱ σύντροφοι διψύθνε τὴν λέμβον πρὸς τὸ μέρος ἔνθα ἐδούλευον αἱ ἄλλαι λέμβοι, τὰς ὁποῖας ἐγκατέλιπον ἀπὸ πρῶϊας.

Ἐφθασαν, ἐμάζευσαν τὸ ἰστίον καὶ καταβίβασαντες τοὺς ἰστούς ἦτοιμάσθησαν εἰς τὸν ἀγῶνα.

Ὁ πυθμὴν ἀπέιχε ὑπὲρ τὰς 35 ὀργυῖας καὶ αἱ λέμβοι ἐφαινόνοτο ὅτι ἱκανοποιοῦντο ἀπ' αὐτόν, διότι ἐξηκολούθουν νὰ ἐξάγωσι σπόγγους.

Τὸ Γιωργιό μας ἦτοιμάζετο νὰ βουτ-τ' ἴσει, διότι ἦτο ἡ σειρὰ του. Ἐβγαλε λοιπὸν τὸ ὑποκάμισόν του, ἔβαλε τὴν γάσαν, ἔλαβε δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν τὴν καμπανελλόπετραν καὶ ἐκάθισεν εἰς τὸ ἑποπάτι⁴ καὶ ἔπαιρνε τὸν ἀγέρα του.

Ἐπὶ τέλους ἔκαμε τὸν σταυρόν του καὶ ἐρρίφθη εἰς τὸ τρομερώτατον ἐκεῖνο βάθος, τὸ ὁποῖον μετὰ δαιμονίου ταχύτητος διατρυπήσας ἔφθασεν εἰς τὸν πυθμὴνα, ἔνθα ἡ σιγὴ ἔχει τοὺς θρόνους τῆς καὶ τὸ σκότος τοὺς ἰδικούς του, τὰ δὲ τρομερὰ θαλάσσια θηρία τὰς φωλεὰς των.

Ἐνῶ προσεπάθει νὰ ἀνεύρῃ τὴν λείαν του κρατῶν διὰ τῆς ἀριστερᾶς τὸ ἔρμα του⁵, αἴφνης ἀκούει κρότους, οἵτινες ὑπέθεσεν ὅτι προήρχοντο ἀπὸ σκάφανδρον ἐργαζόμενον ἐκεῖ που πλησίον. Ἀλλὰ πρὶν τελειώσῃ τὸν συλλογισμόν του, παρουσιάζεται πρὸ αὐτοῦ θηρίον μεγαλύτερον μιᾶς ὀργυῖας, τὸ ὁποῖον μόλις ἐστάθη καὶ ὤρμησε λυσσαλέον κατὰ τοῦ δυστυχοῦς μας δύτου, ὅστις εἰς τὴν ὀρμὴν του ἀντέταξε τὴν σπιβαρὰν χειρὰ του, ὀπισθοχωρήσας δύο ἢ τρία βήματα.

Τὸ θηρίον ἤρπασε τῆς προταθείσης χειρὸς τὸν ἀντίχειρα, ἀλλὰ δὲν τὸν ἀπέκοψε. Ὁρμησε καὶ πάλιν καὶ ἐκ τρίτου καὶ ἔδακνε τὸν δυστυχῆ μας δύτην εἰς τοὺς μηρούς. Ὁ φόβος κατέλαβε τὸν ἰχθυομάχον καὶ χωρὶς νὰ δώσει εἰς τὸν ψαρεύοντα αὐτὸν πλοίαρχον, ὅστις ἐξετέλει καὶ χρέη κωπᾶ⁶, νὰ ἐννοήσῃ ὅτι ἦτο ἀνάγκη νὰ τὸν ἀναβιβάσῃ, ἀνερριχᾶτο μόνος του ἐπὶ τοῦ σχοινίου.

Ὁ γενναῖος μας δύτης μόλις ἀνελθὼν εἰς ὕψος 5-6 ὀργυιῶν, ἄφησε τὴν πέτραν, ἐναντίον τῆς ὁποίας ὤρμησε τὸ φοβερὸν θηρίον, ἀλλ' ἕως ὅτου ἐννοήσῃ τὸν δόλον, ὁ ἥρωας μας εἶχεν ἀνέλθει ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ἔχων κατάμαυρον πρόσωπον· ἦτο ἡμιθανής. Ἀπὸ τὰ δῆγματα ἔρρεεν ἔφθονον αἶμα· τὸ κατὰστρωμα τῆς λέμβου καταματώθη.

Δῶστε του, εἶπεν ὁ πλοίαρχος, λ-λίο-γκραζὶν (ν)ὰ πιεῖ καὶ ἀκολουθῶς, τί σοῦ 'τρεξε, βρε Γιωργιό; ἠρώτησε μετὰ περιεργείας καὶ φόβου, ἀλλ' ἐκ τῶν δηγμάτων ὑπωπτεύετο τὸ συμβάν.

Ψάρι...ἀπίντησεν ἐκεῖνος διὰ φωνῆς πνιγομένης ἐν τῷ λάρυγγι...

...το Γιωργιό μας, διηγεῖτο τὸ συμβάν εἰς τοὺς συντρόφους του καὶ εἰς τοὺς ἄλλους, οἵτινες ἔσπευσαν νὰ μάθουν, καὶ ἐνῶ εὐρίσκετο ἐπὶ τῆς ξηρᾶς ἐνόμιζεν ὅτι ἐμάχετο κατὰ τοῦ θηρίου καὶ ἔτρεμεν ἀπὸ τὸν φόβον του.

Ἐνῶ δ' ἐκεῖνος διηγεῖτο, ἀνέστη τις καὶ εἶπεν:

Τὸβ-βουτ-τ' νοτὴ ντὸν ἄθρωπον - ὄπγοιος τὸν-ἀδικ' ἵσει,
ἄς τὸδ-δικάσει ὁ Θεός, πὸν κάμνει δίκ' ἰα γκρίση.

Γυμνός δύτης «παίρνει τον αέρα του»
Naked diver on the prow concentrating on his breathing

² τα όνειρα,

³ είδος μικρής άγκυρας,

⁴ το αποπάτι, που βρισκόταν στην πλώρη της σπογγαλιευτικής βάρκας· από εκεί έπεφτε στη θάλασσα ο γυμνός δύτης (αποπατώ = αποσύρω το πόδι, παύω να πατώ. βλ. Ιστ. Λεξ.)

⁵ εννοεί την καμπανελλόπετρα

⁶ ο κουπάς είναι αυτός που κωπηλατεί, αλλά και που κρατάει το επάνω μέρος του σχοινιού που είναι δεμένη η καμπανελλόπετρα έχοντας συνεχή επαφή και συνεννόηση με το δύτη.

Η ΒΟΥΤΘΙΑ Τ' ΑΓΙΟΥ

Την τελευταία μέρα παραμονής των σφουγγαράδων στις ακτές της Βόρειας Αφρικής – συνήθως 14 Σεπτέμβρη, τη μέρα του Σταυρού – το βούτθος (οι καταδύσεις), ήταν αφιερωμένο στον Αη-Νικόλα. Τα σφουγγάρια που έβγαζαν τη μέρα αυτή, σηματοδευόνταν με ένα κόκκινο σταυρό και τα χρήματα από την πώλησή τους, τα έδιναν στις εκκλησίες. Τα «κόκκινα σφουγγάρια» όπως τα ονόμαζαν, ήταν αφιέρωμα στον Άγιο, για τη μνήμη όλων όσων χάθηκαν από τους καρχαρίες και αργότερα (με την έλευση του σκάφανδρου) από τη νόσο, αλλά και για την υγεία όσων επέστρεφαν.

ΞΑΝΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Εστιάζοντας στα Ελληνικά πελάγη ξανά.

α. Τον Ιανουάριο του 1847 από το Gosport της Αγγλίας επιβιβάζεται σε πλοία και αποπλέει το 36^ο τάγμα του Worcestershire της Αγγλίας, με προορισμό την Κέρκυρα. Το τάγμα εγκαταστάθηκε στο παλαιό Φρούριο της Κέρκυρας.

Τον Ιούλιο του ίδιου έτους, ανάμεσα σε μια παρέα στρατιωτών του τάγματος, που κολυμπούν στο βορινό τμήμα του Φρουρίου, βρίσκεται και ο δεκαεπεννιάχρονος στρατιώτης William Mills⁷ από το Backwell του Derbyshire, που είχε καταταχθεί στο στράτευμα στις 28 Απριλίου 1846.

Τα γεγονότα που ακολούθησαν δημοσιεύθηκαν στις 24 Ιουλίου 1847, από την Κερκυραϊκή εφημερίδα, "Εφημερίς των Ιονίων Νήσων"

«Θαλάσσιον τέρας όμοιον του περυσινού, το οποίον ευρίσκεται ήδη βαλσαμωμένον εις το Μουσείον μας, επεσκέφθη τον λιμένα μας εφέτος. Είθε όμως η εμφάνισις του νέου αυτού καρχαρία, ως εκείνη του περισυνού, να μη μας έδιδεν αιτίαν θρήνου! Την 19 τρέχοντος περί 7 μ.μ. ένα τοιούτον θαλάσσιον τέρας γιγαντιαίου μεγέθους ώρμησεν αιφνιδίως κατά στρατιώτου του 36ου τάγματος, όστις εκολύμβα μετά τινών άλλων συντρόφων του πλησίον του Μάιλου της Μανδρακίνας. Αφού ήρπασεν την βοράν του με τους οδόντας, ο καρχαρίας εβυθίσθη δια να την καταφάγει, αφήνων την επιφάνειαν της θαλάσσης βαμμένην με αίμα».

Λέγεται ότι την επόμενη ημέρα στην παραλία του Φρουρίου εκβράστηκε τμήμα του σώματος του στρατιώτη.

Ο εθνικός μας ποιητής, Διονύσιος Σολωμός που από το 1829 είναι ήδη μόνιμος κάτοικος Κέρκυρας και το σπίτι του απείχε λίγα μόλις λεπτά βάδην, από το Μανδράκι, (Παναγιά της Μανδρακίνας) εμπνέεται από αυτό το γεγονός και το 1849 δημιουργεί τον "Πόρφυρα". (Σμπρίλιο ή Πόρφυρα ονόμαζαν οι κάτοικοι του Ιονίου τον καρχαρία).

Έως σήμερα αρκετοί ειδικοί βρίσκουν το ποίημα, ακατάληπτο στα νοήματά του, που συνεπαίρνουν τον αναγνώστη σε μεταφυσικούς στοχασμούς, σε αξίες αιώνιες, την αλήθεια, την ομορφιά της ζωής, που αντί να φθείρονται από το θάνατο και τη διάλυση του 'ναντίον, ορθώνονται στους στίχους του ποιητή, να αναδείξουν τη ισχύ τους, σ' αυτή τη δοκιμασία.

Ακολουθεί, μια από τις πέντε βασικές εκδοτικές δοκιμές, αφού δυστυχώς το αυτόγραφο έργο του ποιητή, δεν βρέθηκε ολοκληρωμένο, αλλά σε αποσπάσματα. Η επιμέλεια είναι του Στυλιανού Αλεξίου.

⁷Ένα ακόμα απίστευτο μα αληθινό συμβάν. Κατά την έρευνα μου στο διαδύκτιο, προκειμένου να βρω πληροφορίες σχετικές με αυτή την επίθεση, εντόπισα κάποιον με το όνομα William Mills. Ο κύριος Mills, είναι ιδρυτικό μέλος και μπασίστας του μουσικού συγκροτήματος Shark Attack !. Έπειτα από μερικά μηνύματα που ανταλλάξαμε επιβεβαιώθηκε ότι όλα ήταν, απλά μια ... σύμπτωση.

Διονύσιος Σολωμός - Ο Πόρφυρας

«Κοντὰ 'ναι τὸ χρυσόφτερο καὶ κατὰ δῶ γυρμένο,
π' ἄφησε ξάφνου τὸ κλαδί γιὰ τοῦ γιалоῦ τὴν πέτρα
κι ἐκεῖ γρικᾶ τῆς θάλασσας καὶ τ' οὐρανοῦ τὰ κάλλη
κι ἐκεῖ τραβᾶ τὸν ἦχο του μ' ὅλα τὰ μάγια πῶχει.

Γλυκά 'δέσε τὴ θάλασσα καὶ τὴν ἐρμιὰ τοῦ βράχου
κι ἄ δὲν εἶν' ἄρα γιὰ τ' ἀστρὶ θεὸ νὰ συρθεῖ καὶ νά 'βγει.
(Χιλιάδες ἄστρα στὸ λουτρὸ μ' ἐμὲ νὰ στεῖλ' ἢ νύχτα!).

Πουλί πουλάκι ποὺ λαλεῖς μ' ὅλα τὰ μάγια πῶχεις,
εὐτυχισμὸς ἄ δὲν εἶναι τὸ θαῦμα τῆς φωνῆς σου,
καλὸ δὲν ἄνθισε στὴ γῆ, στὸν οὐρανὸ, κανένα.

Δὲν τὸ 'λπίζα νὰ 'ν' ἡ ζωὴ μέγα καλὸ καὶ πρῶτο !
'Ἄλλ' ἄχ, ἀλλ' ἄχ, νὰ μπόρουνα σὰν ἀστραπὴ νὰ τρέξω,
ἀκομ', ἀφρέ μου, νὰ βαστᾶς καὶ νὰ 'μαι γυρισμένος
μὲ δυὸ φιλιὰ τῆς μάνας μου, μὲ φοῦχτα γῆ τῆς γῆς μου!

Κι ἡ φύσις ὅλη τοῦ γελᾶ καὶ γένεται δική του.

'Ἐλπίδα, τὸν ἀγκάλιασες καὶ τοῦ κρυφομιλοῦσες
καὶ τοῦ σφικτόδεσες τὸ νοῦ μ' ὅλα τὰ μάγια πῶχεις.
Νιὸς κόσμος ὁμορφος παντοῦ χαρᾶς καὶ καλοσύνης.

'Ἄλλ' ἀπαντοῦν τὰ μάτια του τρανὸ θεριὸ πελάγου
κι ἀλιά, μακριὰ 'ναι τὸ σπαθί, μακριὰ 'ναι τὸ τουφέκι!
Κοντὰ 'ν' ἐκεῖ στὸ νιὸν ὀμπρὸς ὁ τίγρης τοῦ πελάγου•
ἀλλ' ὅπως ἔσκιος' εὐκόλα βαθιὰ νερὰ κι ἐβγῆκε
κατὰ τὸν κάτασπρο λαιμὸ ποὺ λάμπει ὡσὰν τὸν κύκνο,

κατὰ τὸ στῆθος τὸ πλατὺ καὶ τὸ ξανθὸ κεφάλι,
ἔτσι κι ὁ νιὸς ἐλεύτερος, μ' ὅλες τὲς δυνάμεις του,
τῆς φύσις ἀπὸ τσ' ὁμορφες καὶ δυνατὲς ἀγκάλες,
ὅπου τὸν ἐγλυκόσφιγγε καὶ τοῦ γλυκομιλοῦσε,
εὐτὺς ἐνώνει στὸ λευκὸ γυμνὸ κορμὶ π' ἀστράφτει,
τὴν τέχνη τοῦ κολυμπιστῆ καὶ τὴν ὀρμὴ τῆς μάχης.

Πρὶν πάψ' ἡ μεγαλόψυχη πνοὴ χαρὰ γεμίζει:

'Ἀστραψε φῶς κι ἐγνώρισεν ὁ νιὸς τὸν ἑαυτό του.

'Απομεινάρι θαυμαστὸ ἐρμιᾶς καὶ μεγαλείου,
ὁμορφε ξένε καὶ καλὲ καὶ στὸν ἀνθὸ τῆς νιότης,
ἄμε καὶ δέξου στὸ γιὰλὸ τοῦ δυνατοῦ τὴν κλάψα.

Στην ενεπίγραφη πλάκα, στον τάφο του William Mills, που βρίσκεται έως σήμερα στο Βρετανικό νεκροταφείο του Αργοστολίου της Κεφαλονιάς, είναι καταγραμμένο το γεγονός... “taken by a shark whilst bathing at Corfu on 19 July 1847 in the 19th year of his age”.

β. Το καλοκαίρι του 1903 στην Κρήτη (Νοτιοανατολικά) συνέβησαν δυο θανατηφόρα περιστατικά σε σφουγγαράδες γυμνούς δύτες. Σε απόσπασμα άρθρου για την σπογγαλιεία, που είχε δημοσιευθεί στην εφημερίδα ΣΚΡΙΠ της εποχής εκείνης, αναφέρεται...

«...οί δέ γυμνοί δύται διατρέχουν μόνον τόν έκ του καρχαρίου κίνδυνον, έξ ού τα δυστυχήματα είναι τόσο σπάνια, ώστε δεν λαμβάνονται ύπ' όψιν ύπ' αυτών των σπογγαλιέων. Είναι δε έκ των σπανιωτάτων γεγονότων εάν κατά το παρόν θέρος συνέβησαν δύο δυστυχήματα έκ καρχαριών καί δή έν Κρήτη. Ή βουλή των Κρητών, λίαν φιλοστόργως υπέρ των σπογγαλιέων μεριμνώσα, εμήψισε 500 δραχμάς προς εξολόθρευσιν του επικινδύνου καρχαρίου.»

Στο χειρόγραφο του Γιάννη Γεράκη, αναφέρονται δυο περιστατικά επιθέσεων με τραγική κατάληξη, που συνέβησαν στην Κρήτη και πιθανόν πρόκειται για τα ίδια.

γ. Κατά τη διάρκεια του πολέμου δεν υπήρξαν δημοσιεύσεις και καταγραφές. Μεταπολεμικά το πρώτο περιστατικό έρχεται να συγκλονίσει τους Πειραιώτες.

Τετάρτη 22 Σεπτεμβρίου 1948. Τέσσερις νέοι ξεκινούν στις 15:00 από τον συνοικισμό Ευγενίας του Πειραιά, να πάνε για ψάρεμα στη «σπηλιά του Κουλού» πίσω από το τότε εργοστάσιο ηλεκτροπαραγωγής στο Κερατσίνι. Είναι ο δεκαεπτάχρονος Δημήτρης Θεοδ. Παρασάκης, ο δεκαοχτάχρονος Ηλίας Χρ. Καρυτιανός, ο δεκαεννιάχρονος Γεώργιος Σαβ. Θεοδωρίδης και ο εικοσάχρονος Δημήτρης Καρατζάς. Στην εφημερίδα ΕΜΠΡΟΣ της επομένης ημέρας περιγράφεται το γεγονός...

«...ο Δημ. Παρασάκης εξεδήλωσε την επιθυμίαν να κολυμβήση, ριφθείς εις την θάλασσαν. Μετ' ολίγα λεπτά και εις απόστασιν 5 μέτρων από της ακτής ο ατυχής νέος υπέστη επίθεσιν γιγαντιαίου σκυλόψαρου, το οποίον εν αρχή υπό τα όμματα των συντρόφων του, απέσπασε και κατέφαγε την δεξιάν του χείρα. Ο Παρασάκης ήρχισε τότε να φωνάζει: ΓΙΩΡΓΟ, ΣΩΣΕ ΜΕ, ενώ οι τρεις νέοι εν τη αμηχανία των ήρχισαν να λιθοβολούν το θαλάσσιον τέρας.

Εν τω μεταξύ το σκυλόψαρον εις ένα νέον ελιγμόν του κατεβρόχθισε το θύμα από της κεφαλής του μέχρι της μέσης και ακολούθως εβυθίσθη εις την θάλασσαν. Εις τας σπαρακτικές κραυγάς των τριών νέων προσέτρεξεν αμέσως επιβάς λέμβου ο προιστάμενος του λιμενικού φυλακίου Δραπετσώνας κ. Σοφράς, ο οποίος διέκρινε τα τεράστια πτερύγια του σκυλόψαρου εις απόστασιν 5 μέτρων αλλά δεν κατόρθωσε να το προσεγγίσει διότι εστράφη τούτο και εναντίον της λέμβου την οποίαν ολίγον έλειψε να την ανατρέψει.»

Αυτό το περιστατικό επηρέασε την τοπική κοινωνία τόσο, που όλοι έβλεπαν παντού και για αρκετό καιρό, καρχαρίες. Πάμπολλες ήταν οι εξορμήσεις του Λιμενικού προκειμένου να βρει και να εξοντώσει το «κακό θερίο». Ενώ οι συχνές αναφορές ψαράδων ότι το είδαν «κάπου» με τη βοήθεια των δημοσιογράφων, βομβάρδιζαν τους αναγνώστες του τύπου της εποχής, για καιρό. Αρκετά κητώδη και καρχαριοειδή έγιναν εξιλαστήρια θύματα του ανθρώπινου μένους, ενώ κάποιοι επιτήδειοι επωφελήθηκαν από το γεγονός. Το πετρελαιοκίνητο αλιευτικό Ιάσων, στις 26 Οκτωβρίου 1948 αλίευσε κοντά στην Αίγινα, ένα καρχαρία μήκους 4,5 μέτρων. Του άνοιξαν την κοιλιά αλλά μέσα βρήκαν ώ ! του θαύματος, καμπόσες οκάδες φαγκριά, παλαμίδες και σαλάχια. Παρ' όλα αυτά κάποιοι τον θεώρησαν, ως υπαίτιο για το θάνατο του Παρασάκη.

Στην εφημερίδα ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ Σάββατο 6 Νοεμβρίου 1948 διαβάζουμε...

« Ο ΚΑΡΧΑΡΙΑΣ ΕΙΣ ΚΟΙΝΗΝ ΘΕΑΝ. Από της χθές ο αλιευτής προ ημερόν καρχαρίας υπό του αλιευτικού Ιάσων εκτίθεται εις κοινήν θέαν αντι εισιτηρίου 1000δρχ. κατ' άτομον εις τον χώρον του θερινού κέντρου Κουτσούρη παρά το Πασσαλιμάνι του Πειραιώς. Εξ άλλου υπό του αλιευτικού Αγία Τριάς ηλιεύθησαν ανοικτά του Σαρωνικού δυο δελφίνια βάρους 300 οκάδων έκαστον».

Έπειτα από δυο μήνες στο φύλλο της Τετάρτης 5 Ιανουαρίου 1949 της ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ διαβάζουμε και τα επακόλουθα αυτής της επίδειξης...

«ΑΙ ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΘΕΣΙΝ ΤΟΥ ΚΑΡΧΑΡΙΟΥ. Το πλήρωμα του πετρελαιοκίνητου Ιάσων υπέβαλεν εις τον εισαγγελέα Πειραιώς μήνυσιν κατά του Ηλία Καρατζά, εμπορικού εκπροσώπου του πλοιοκτήτου Π. Χρονίδη, επί αθετήσεως υποσχέσεως και υπεξαίρεσει.... Είχε υποσχεθεί εις το πλήρωμα ότι ο καρχαρίας θα εταριχεύετο και θα εξετίθετο επί καταβολή δικαιώματος εισόδου εις κλειστούς χώρους του Πειραιώς και των επαρχιών, το δε προίον εκ της τοιούτης επιδείξεως του θα διετίθετο αποκλειστικώς εις τα μέλη του πληρώματος και την οικογένεια του Παρασάκη. Μολονότι όμως επραγματοποιήθησαν μέχρι σήμερον εκ της επιδείξεως του καρχαρίου εισπράξεις υπερβαίνουσαι τα 70 εκατομμύρια ο Καρατζάς ουδέν έδωσεν εις τα μέλη του πληρώματος και την οικογένεια του Παρασάκη....»

Το ανθρώπινο δράμα άλλη μια φορά είχε γίνει βορά των θηρίων. Υπήρξαν βεβαίως και κάποιοι όπως ο θεατρικός συγγραφέας Χρυσάνθος (Μέντης) Μποσταντζόγλου, γνωστός περισσότερο με το ψευδώνυμο Μποστ που εμπνεύστηκε από το τραγικό τέλος του Παρασάκη, και έγραψε το θεατρικό έργο “Φάυστα” ή “Η Απολεσθείς κόρη”.

Σημαντικό είναι το γεγονός ότι στην εγγύς περιοχή, υπήρχαν τα σφαγεία της Δραπετσώνας και πιθανόν τα υπολείμματα από τα σφάγια, αίματα, κλπ. θα αποχετεύονταν στη θάλασσα και προσέλκυαν καρχαρίες.

Η ακτή που βρίσκονταν πλησίον στη σπηλιά του Κουλού⁸, ονομαζόταν Βοτσαλάκια. Έπειτα από την επίθεση του καρχαρία, τοποθετήθηκαν πινακίδες που απαγόρευαν την κολύμβηση. Ο κόσμος όμως παρά τις απαγορεύσεις εξακολουθούσε να κολυμπά εκεί, γιατί δεν υπήρχε καλύτερο μέρος στην ευρύτερη περιοχή. Έτσι το τοπωνύμιο άλλαξε σε «Απαγορεύεται» και όπως έμαθα υπάρχουν ακόμη κάποιοι, που εξακολουθούν να την ονομάζουν έτσι.

Ο αείμνηστος Μάρκος Βαμβακάρης (συνθέτης και ερμηνευτής ρεμπέτικων τραγουδιών) εργαζόταν τότε σαν γδάρτης στα σφαγεία. Στην αυτοβιογραφία του αναφέρει:

«Μετά απ' αυτό το μακελειό (εννοεί στα Σφαγεία), καταλαβαίνεις με τι λαχτάρα έπαιρνα το δρόμο για τον τεκέ. Μια φορά έτρεξα στη σπηλιά του Κουλού που ήταν μια ακτή εδώ της Δραπετσώνας, η οποία ονομάζεται Απαγορεύεται. Από τότες το λέγανε Απαγορεύεται, διότι εκεί πέρα εφάγανε τα σκυλόψαρα δυο-τρεις ανθρώπους. Λοιπόν εκεί στο Απαγορεύεται υπήρχε ένα απόκρημνο μέρος, το οποίο κατεβαίναμε κάτω και πηγαίναμε και φουμέρναμε....»

Ανεπιβεβαίωτες πληροφορίες συμφωνούν με τα λεγόμενα του Μάρκου και αναφέρουν ένα ακόμη θανατηφόρο περιστατικό με θύμα κάποιον Νικόλα που δέχτηκε επίθεση στη βάρκα του που ανατράπηκε, ενώ αυτός καταβροχθίστηκε από καρχαρία. Λέγεται μάλιστα ότι το τραγούδι του Πρόδρομου Τσαουσάκη, με τίτλο, ο Νικόλας ο ψαράς, γράφτηκε για εκείνον. Πιθανόν να πρόκειται για το περιστατικό με αριθμό 9, στον 1^ο πίνακα καταγραφής που ακολουθεί χωρίς όμως να μπορεί προς το παρόν, να επιβεβαιωθεί.

⁸ Τη σπηλιά του Κουλού και τη Βρύση την αναφέρει ο Μάρκος στο τραγούδι του «Μόρτισσα χασικλού», αλλά και ο Μπαγιαντέρας σε αφηγήσεις του στον Τάσο Σχορέλη..

δ. Το Μον Ρεπό της Κέρκυρας ήταν ο επόμενος τόπος, που ένα ακόμα δραματικό περιστατικό, θα οδηγούσε στο χαμό της νεαρής γαλανομάτας, Βάντα Πιέρρη, κόρης του διευθυντού του υποκαταστήματος της Εθνικής Τραπέζης της Κέρκυρας.

Παρασκευή 17 Αυγούστου 1951 και ο δεκαοχτάχρονος τότε, Γιώργος Αθανάσαινας, από το Γαστούρι, μαθητής της στρατιωτικής Ιατρικής σχολής, με τη δεκαεξάχρονη φίλη του Βάντα Πιέρρη, μαθήτριά του Γαλλικού Ινστιτούτου, κολυμπούν στην περιοχή Μον Ρεπό. Σε βάθος που δεν ξεπερνά τα 6 – 7 μέτρα, δέχονται επίθεση από λευκό καρχαρία που κομματιάζει τη Βάντα, ενώ τραυματίζει το Γιώργο.

Το γεγονός αν και συνταράσσει την Κέρκυρα αποσιωπάται και στον Αθηναϊκό τύπο εμφανίζεται την επόμενη μέρα στα οπισθόφυλλα «ψιλά» των εφημερίδων.

Ο Άγγλος **Jim Potts** που βρίσκεται εκείνο το χρόνο στην Κέρκυρα γράφει δυο μικρά ποιήματα για το περιστατικό.

Μετάφραση Πάνου Καραγιώργου.

1. Βάντα (29.12.35-17.8.51) και Γιώργος

Ευλογημένη κολύμβηση
στη θάλασσα της Κέρκυρας
Μυστικό ερωτικό ραντεβού.
Η τύχη της, απλώς
να συναντήσει έναν αδέσποτο καρχαρία

(Μαρτυρία της Νάκης Τσεπέτη , από το Μον Ρεπό, στις 12 το μεσημέρι, 17 Αυγ. 1951)

2. Η μάνα της Βάντας

Όλα τα παραθυρόφυλλα
του σπιτιού
έμειναν κλειστά.
Δεν μπορούσε να υποφέρει
να βλέπει τη θάλασσα.

Ο κ. Γιώργος Αθανάσαινας είναι σήμερα συνταξιούχος και ζει στο Μαρούσι. Με το βάρος από τις τραγικές στιγμές χαραγμένο ανεξίτηλα στη μνήμη, δυσκολεύεται ακόμη και δεν θέλει να μιλάει γι' αυτό.

ε. Στον Παγασητικό κόλπο στη βραχονησίδα Πυθούς ή Μικρά κοντά στη νησίδα Παλαιά Τρίκερι εξελίχθηκε μια ακόμη τρομακτική επίθεση. Το Σάββατο 1 Ιούνη του 1963 η Αυστριακή συγγραφέας και καθηγήτρια φιλόλογος, από τη Βιέννη, Χέλγκα Πόγκλ, 42 ετών, κατασπαράχθηκε ενώ κολυμπούσε σε απόσταση τρία μόλις μέτρα από την ακτή, μπροστά στα μάτια της φίλης της Βίλκεν.

Στην εφημερίδα ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ το περιστατικό καταγράφηκε ως εξής...

«...Αι δυο γυναίκες εξήλθον από την θάλασσαν περί την 4.30 μετά πάροδον όμως ολίγων λεπτών η Πόγκλ εισήλθε και πάλιν εις την θάλασσαν, απομακρυνθείσα περί τα 15 μέτρα από της ακτής, ενώ δε επανήρχετο και ευρίσκετο πλέον εις απόστασιν τριών μόλις μέτρων εδέχθη την επίθεσιν του κήτους. Το τραγικό συμβάν εγένετο υπό τα όμματα της συνοδευούσης την συγγραφέα κ. Βίλκεν η οποία ως αφηγήθη, είδεν την θάλασσαν να γίνεται κατακόκκινη από το αίμα. Εν συνέχεια ο καρχαρίας παρέσυρε το θύμα του εις τα ανοικτά, μέχρι στιγμής δε δεν ανευρέθει ούτε ίχνος του πτώματος»

Στην εφημερίδα ΕΘΝΟΣ Δευτέρα 3 Ιουνίου 1963 διαβάζουμε

ΣΤΑ ΝΕΡΑ ΤΟΥ ΠΑΓΑΣΗΤΙΚΟΥ
**‘Ο καρχαρίας
κατεσπάραξε
την Χέλγκα**

“Η παραλία της νησίδας των Τρικέριων, όπου η Αυστριακή καθηγήτρια Χέλγκα Πόγκλ κατεσπαράχθη από καρχαριαν.

**“ΑΝΑΠΝΕΩ, ΖΩ ΚΑΙ ΓΡΑΦΩ,,
ΚΑΙ ΟΛΙΓΑ ΑΠΟΣΙΩΠΗΤΙΚΑ...**

“Αγαπούσε πολύ την Έλλάδα

ΒΟΛΟΣ, 3. Τα δωδεκάλενα άκρογιόλια τού γραφικού νησιού των Τρικέριων βόφτηκαν με το αίμα της Βιεννέζας τουρίστριας Χέλγκας Πόγκλ, που αγάπησε παθολογικά τα γαλάζια νερά του Παγασητικού κ’ έγιγε τροφή ενός καρχαρίας, την ώρα, που έχαιρετο την θάλασσα. Στόν τόπο της τραγωδίας, τώρα οι γλάροι βουτούν στην θάλασσα για τα υπολείμματα της σάρκας της, ενώ γύρω από τα ψαροκάικα οι ψαράδες, με μεγάλα άγκιστριά, εδολαμύσω με

Η ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ 6ην ΣΕΛΙΔΑ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΕΚ ΤΗΣ 1ης ΣΕΛΙΔΟΣ

όλοκληρα άρνιά, προσπαθούν να συλλάβουν τον αιμοδόρο ασκύλο».

Η Χέλγκα Πάλ, 42 ετών, γεννήθηκε στη Βιέννη. Οι γονείς της ήταν ζωγράφοι και γλύπται. Σπούδασε Φιλολογία, Ιστορία του Θεάτρου και Ιστορία των Λαών. Η διδακτορική της διατριβή «Έθιμα με μάσκες» αναφέρεται στην αρχαία Ελλάδα του 4ου και 3ου π.Χ. αιώνα. Πολύ γνωστό είναι το διβλίον της «Η Λαίς και οι γυναίκες της Κορίνθου».

Η Χέλγκα έφθασε νωρίς έφετος στο νησί, για να ετοιμάσει ένα νέο της μυθιστόρημα. Πέρυσι ηλθε με τον άνδρα της, που είναι μηχανικός, και την κόρη της. Έμειναν σ' ένα ξενώνα, που εδημιούργησε στο νησί ο Αυστριακός Άλφόνς.

Έγραφε και έχαιρετο την θάλασσα. Τελευταία, στο νησί έφθασε κ' ένα φιλικό διεθνές ζευγάρι, ο κ. και η κ. Ζίλγκεν, που διατηρούν διβλιοπωλείον στη Βιέννη.

Σε 20 μέτρα...

Το απόγευμα της Παρασκευής το ζεύγος Ζίλγκεν και η Πάλ απέφασισαν να κάνουν μια βόλτα στα γαληνεμένα νερά και να επισκεφθούν την ερημόνησο «Μικρό». Έφθασαν σε μια ήσυχη και άμμουδερή εσγκαλιά». Οι δυο γυναίκες έσπλωσαν γυμνές στην άμμο. Ο κ. Ζίλγκεν, μανιώδης παροντουφεκάς, με το σκαφάκι του απομακρύνθηκε για λίγο κι άρχισε να θοντά, θυάζοντας μεγάλα φάρια. Η Πάλ απέφασισε να «βουτήξει». Ήταν περίπου 20 μέτρα από την ακτή και γύριζε. Το βάθος του νερού δεν έφθανε το μέτρο.

Μία φωνή κ' αίμα...

—Ξαφνικά, λέγει η κ. Ζίλγκεν, η θάλασσα άναταράχθηκε. Άκουσα την φωνή της Χέλγκας, που καλούσε άπε γνωσμένα σε βοήθεια, ενώ πάνω από την επιφάνεια φάνηκε το σκυλόψαρο, που με το τεράστιο πτερύγιο της πλάτης του θοντούσε άνάποδα. Δεν υπάκουσε, φαίνεται, να επιάσει την άτυχη φίλη μου, που πάλευε άπεγνωσμένα να ξεφύγει από την θανάσιμη επίθεση του κήτους. Η θάλασσα φάσθηκε με αίμα. Είδα την φίλη μου να έπιπλέει. Το σκυλόψαρο είχε εξαφανισθή. Για μια στιγμή ηλίμισα. Άρχισα να φωνάζω μ' όλη την δυναμί μου, για να το φοβίσω. Ξαφνικά, το άπείσιο σαρκοδόρο θύηκε στην επιφάνεια, ξαναβούτηξε και γάθηκε μια για πάντα με την άτυχη Χέλγκα. Φώναξα τον άντρα μου κι άρχισαμε ματαίως να ψάχνουμε την θάλασσα. Ένα αλλάκι ματωμένο χανότανε μακρύτερα, στον ύψο τάφο της φίλης μας.

Είδοποιήθηκαν μαρόδες και ο κ. Άλφόνς και άρχισαν τις έρωνες. Το Σάββατο μετέθη και ο λιμεναρχής κ. Σκιαδάς, ο οποίος έζητάσε και την περίπτωση άτυχήματος η έγκλήματος. Παρ' όλον, ότι δεν υπήρχαν σημάδια της τρομερής τραγωδίας, ήταν φανερός ο ρόλος του αιμοδόρου «σκύλου».

Αποσιωπητικά

Στο δωμάτιο της άτυχης Βιεννέζας, που αγάπησε τόσο πολύ τον έλληνικό ούσανό και τη θάλασσα, έρέθηκαν πολλά βιβλία, το «Σπύγκελ», ένα γράμμα στον άνδρα της, που «έκλεινε» σε έξης: «Καλή νύχτα, αγάπη μου. Άχ, τί νύχτα! Νη νεμία. Όλα τα κρασιά του Πηλίου. Άναπνέω, ζω και γράφω».

Στην γραφομηχανή ήταν η τελευταία φράσις: «Πραγματικά έπειδη σε λυπάμαι το άγοράκι». Η Μάρτα θά σου το επιβεβαιώσει». Ύστερα, μια τελεία και μια παύλα. Και λίγα αποσιωπητικά. Ήταν τα αποσιωπητικά της παντοεινής σιωπής της...

Φωλεά καρχαριών

Έν το μεταξύ, χθες την 10 π.μ. ένεφανίσθη εις την περιοχήν Καλά-

μου Λεφοκάστρου και εις άπόσταση 10 μέτρων από της ακτής σκυλόψαρον μήκους 3½ μέτρων. Στολισκος έξωπλισμένων πλοισρίων περιπολεί την θάλασσίαν περιοχήν, όπου συνέβη το τραγικόν άτύχημα, δια την έξόντωσιν του κήτους, ενώ εκ παραλλήλου αι έρωνας συνεχίζονται, δια την άνεύρεσιν τυχόν τεμαχίων από το σώμα της άτυχούς συγγραφείας.

Εις την περιοχήν Τρίκκοι υπάρχουν φωλεάι καρχαριών και τον Αύγουστον έκάστου έτους οι κάτοικοι του χωρίου Μιλίνα κινηγούν μικρότερους καρχαρίας και προσφέρουν το νόστιμον κρέας των εις την αγοράν.
ΑΛΕΚΟΣ ΤΡΑΚΑΣ

Η κοινωνία του Βόλου, τρομοκρατήθηκε και όλο το υπόλοιπο καλοκαίρι, οι παραθεριστές ήταν πολύ επιφυλακτικοί. Τον επόμενο μήνα (6/7/1963) οι κάτοικοι της Κασσάνδρας στην Χαλκιδική είδαν έντρομοι μια φώκια να βγαίνει τρομοκρατημένη στην ακτή και αρκετούς τόνους να πηδούν για να ξεφύγουν από το θηρευτή τους,... ένα πεντάμετρο καρχαρία. Οι αλιείς της περιοχής παράτησαν όλα τους τα αλιευτικά εργαλεία στη θάλασσα. Έλεγον ότι ήταν ο ίδιος καρχαρίας που κατασπάραζε τη Χέλγκα στον Παγασητικό.

Λευκός καρχαρίας, που αλιεύθηκε γύρω στο 1985 στο Παλιούρι Χαλκιδικής. *The white shark that was fished around 1985 in Paliouri, Halkidiki.*

ζ. Το καλοκαίρι του 1981 μια ακόμη επίθεση καρχαρία, πάλι στην περιοχή του Παγασητικού και πάλι σε Αυστριακής προέλευσης τουρίστα που ψάρευε με ελεύθερη κατάδυση, έδωσε τροφή σε μνήμες του παρελθόντος. Λέγεται ότι κάποιος αγρότης πέταξε το νεκρό του γάιδαρο στη θάλασσα, και προσέγκυσε τον καρχαρία κοντά στην ακτή όπου επιτέθηκε στον Αυστριακό. Εκείνος άρχισε να γρονθοκοπεί τον καρχαρία στο κεφάλι, ώσπου τον άφησε. Έτσι κατάφερε να γλιτώσει με μερικά μόνο ράμματα. Άλλοι πάλι είπαν ότι η γυναίκα του τον μαχαίρωσε επειδή την απάτησε και εκείνος για να αποσοβήσει το όνειδος, δημιούργησε όλο αυτό το σενάριο.

Πολλοί ισχυρίζονταν ότι από τις 14 Αυγούστου 1977, που το πλοίο «Φάλτσερ» εκτέλεσε το πρώτο δρομολόγιο στην πορθμειακή γραμμή Βόλος – Συρία (Ταρτούς) και μετέπειτα που το λιμάνι του Βόλου καθιερώθηκε ως κομβικό στην ανάπτυξη της βιομηχανίας, αρκετοί καρχαρίες ακολουθώντας τα φορτηγά πλοία, για να τρώνε τα σκουπίδια που πετούσαν, εμφανίστηκαν στον Παγασητικό.

Η γραμμή Βόλος – Συρία, διακόπηκε οριστικά το 1986 ως αντίκτυπος του πολέμου Ιράν – Ιράκ.

η. Με την ανάπτυξη της αυτόνομης κατάδυσης στην Ελλάδα, υπήρξαν και ορισμένοι, που έκριναν ωφέλιμο να την συνδυάσουν με την υποβρύχια αλιεία και μάλιστα βράδυ. Την Παρασκευή στις 30 Δεκεμβρίου του 1983, ο τριανταεξάχρονος Ιωάννης Δ. Χρυσάφης ήταν ένας από αυτούς, που θα πλήρωναν με τη ζωή τους, για αυτή την επιλογή. Στο πρωτοσέλιδο του ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗ της επόμενης ημέρας, δίπλα σε μια φωτογραφία νέου που κρατάει από τα μάτια ένα ροφό, διαβάζουμε...

«ΤΟΝ ΣΚΟΤΩΣΕ ΚΑΡΧΑΡΙΑΣ ΕΝΩ ΨΑΡΕΥΕ. Από δάγκωμα σκυλόψαρου πέθανε χτές ο 36χρονος Ιωάννης Δ. Χρυσάφης, οικοδόμος που ψάρευε με τους Χ. Σκιαδά 45 και Απ. Πίττα 29 χρονών στη θαλάσσια περιοχή κοντά στο χωριό Αντίκυρα Φωκίδας. Οι τρεις φίλοι ψάρευαν παράνομα σε βάθος 20 μέτρων με μπουκάλες οξυγόνου, στολές δύτες, φακούς και ψαροντούφεκα, όταν στις 2.30 τη νύχτα ένα σκυλόψαρο δάγκωσε στο πόδι τον Χρυσάφη, που πέθανε αμέσως. Οι Σκιαδάς και Πίττας μετέφεραν το νεκρό φίλο τους στο αστυνομικό τμήμα Ανθούπολης Αττικής τις πρωινές ώρες...»

Σε κάποιες αναφορές, καταγράφηκε σαν επίθεση καρχαρία Τίγρη, σε άλλες σαν επίθεση μεγάλου λευκού καρχαρία.

Στο κακουργιοδικείο Άμφισσας, ο Χριστόφορος Ευαγγ. Σκιαδάς και ο Απόστολος Δημ. Πίττας, περιέγραψαν ότι ο Γιάννης Χρυσάφης είχε στη μέση του κρεμασμένα 6-7 μαύρα ψάρια (στήρες και ροφούς) όταν κατά τη διάρκεια της αποσυμπίσης στα 25 μέτρα βάθους! δέχτηκαν την επίθεση του καρχαρία που έκοψε με μια δαγκωνιά το πόδι του Χρυσάφη, ο οποίος πέθανε στα επόμενα 5 λεπτά. Αυτό υποστήριξε και ο μάρτυρας υπεράσπισης τους, ο τότε πρόεδρος του συλλόγου εργαζομένων της Εθνικής Τράπεζας και μετέπειτα πρόεδρος του οικολογικού συλλόγου Υδραίσιας φώκια, Μανόλης Τσακίρης, σύμφωνα με δήλωσή αυτού και του συλλόγου του, τόσο στον ιστοτόπο της Υδραίσιας φώκιας, όσο και σε αντιπαράθεση του με αυτοδύτες, στον ιστοτόπο της κοινότητας ερασιτεχνών αυτοδυτών ΤΗΘΥΣ.

Η αλήθεια όμως ήταν εντελώς διαφορετική.

Σύμφωνα με την υπ' αριθμό 1180 / 30-1-1984 ιατροδικαστική έκθεση του ιατροδικαστή κ. Χαράλαμπου Σταμούλη, που κατόπιν νεκροψίας στις 30/12/1983 συνέγραψε, ...

«Τον Ιωάννη Χρυσάφη,...δεν τον έφαγε καρχαρίας. Δεν έλειπε κανένα κομμάτι. Ήταν κομμένο το πόδι σαν σαλάμι. Είναι χτύπημα από προπέλα. Είμαι απόλυτα βέβαιος γι' αυτό. Η περίδεση (του τραύματος) έγινε μετά θάνατον».

Αυτά έγγραψε στην έκθεσή του ο ιατροδικαστής. Έτσι το Τριμελές Εφετείο Αθηνών αφού έλαβε υπ' όψιν και άλλες μαρτυρίες, με την υπ' αριθμό 7445 / 23-24.9.1987 καταδίκασε τον Απόστολο Πίττα (χειριστή του σκάφους) για ανθρωποκτονία από αμέλεια, ενώ απάλλαξε τον Σκιαδά. Αξίζει να σημειωθεί ότι η οικογένεια του Χρυσάφη δεν επεδίωξε καμία χρηματική ή άλλη αποζημίωση.

Στην Κάτω Αχαΐα, στις 4 Ιουνίου 1962 (8:30) σε απόσταση 500 μέτρα από την ακτή αλιεύθηκε ένας από τους δυο καρχαρίες που είχαν θεαθεί.

Η περίμετρος του στόματός του ήταν 2 μέτρα

In Kato Ahaia, on June 4th 1962 (at 8.30), one of the two sharks that were seen, was fished, 500 meters from the beach. The perimeter of his mouth was 2 meters.

Συνεχίζοντας την έρευνα σε αρχεία αλλοδαπών ινστιτούτων, μουσείων, ερευνητικών ομάδων, κλπ. περισυνέλεξα τις αναφορές ISAF (International Shark Attack Files) και MEDSAF (Mediterranean Shark Attack Files) με όλες οι καταγραφές επιθέσεων, που αφορούν στις Ελληνικές θάλασσες.

Ο παρακάτω πίνακας, είναι ένας αυθαίρετος συνδυασμός, από τη διασταύρωση των στοιχείων που προκύψαν, κατά την έρευνα. Διορθώσεις και προσθήκες επιπλέον πληροφοριών, έχουν γίνει σε πεδία του πίνακα, όπως, σε ονόματα θυμάτων, πόλεων, νομών και των περιοχών που ανήκουν, κλπ., αφού οι αλλοδαποί συντάκτες, είτε από άγνοια, είτε από ασαφής πληροφόρηση, είχαν κάνει λάθος ή είχαν παραλείψει. Κάποια περιστατικά από τα στοιχεία που προκύψαν, τα θεώρησα διπλογραμμένα, τα έχω συγχωνεύσει και θα τα αναγνωρίσετε γιατί έχουν τουλάχιστον δυο αριθμούς υπόθεσης. Συμπεριλαμβάνονται οι καταγραφές του Ηροδότου, του Λεωνίδα του Ταραντίνου και του Πλούταρχου, εφόσον έχουν ήδη αριθμό περιστατικού MEDSAF. Τα κενά δεικνύουν έλλειψη στοιχείων ή αδυναμία αναγνώρισης από έλλειψη πληροφοριών.

1. ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΑΤΑΓΡΑΦΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

A/A	Αριθμός Υπόθεσης	Ημερομηνία	Ώρα	Περιοχή	Όνομα θύματος ή εθνικότητα	Φύλο	Ηλικία	Δραστηριότητα θύματος Ιδιότητα Παρατηρήσεις	Τραυματισμοί Απώλειες	Είδος καρχαρία	Μαρτυρία Καταγραφή Πηγές
1	0000.0493 MEDSAF	493 π.Χ.		Χαλκιδική Άθως	Πέρσες	A		Ναυαγοί. Πέρσες πολεμιστές			Ηρόδοτος – Ιστορίες – Ερατώ 44-3
2	0000.0214 MEDSAF	214 π.Χ.		Ιόνιο	Θαρσής	A		Ξεσκάλιμα άγκυρας. Ελεύθερη κατάδυση. Σφουγγαράς	Τον έκοψε στα δυο. Θάνατος		Λεωνίδας ο Ταραντίνος – Επιτάφιοι VII 506 V.M. Coppleson (1958), pp.4 &5
3	0110.00.00 MEDSAF	110 μ. Χ.		Αττική		A		Έπλυνε το χοίρο του στη θάλασσα. Τελετουργικό καθαρισμών Ελευσίνιων μυστηρίων	Τον έκοψε στα δυο. Θάνατος		Πλούταρχος, Φωκίων 28-6

4	1847.07.19..MEDSAF 3310 ISAF Προσωπική έρευνα	19 Ιουλίου 1847	19:00	Ιόνιο. Κέρκυρα – Μανδράκι (Δίπλα στο Παλιό Φρούριο) Μώλος της Παναγιάς της Μανδρακίνας	William Mills Βρετανός	A	19	Κολυμβητής. Βρετανός στρατιώτης του 36 ^{ου} συντάγματος του Worcestershire. Κολυμπούσε με φίλους του.	Θάνατος. Περιγραφή από μαρτυρία της εποχής. Ο καρχαρίας άρπαξε το θύμα και βυθίστηκε αφήνοντας την επιφάνεια της θάλασσας κατακόκκινη από το αίμα		A. Buttigieg Εφημερίς Ιονίων Νήσων 24 Ιουλίου 1847 Αρχεία του συντάγματος του Worcestershire
5	Προσωπική έρευνα	Καλοκαίρι 1903		Κρήτη (Νοτιοανατολικά)		A		Ελεύθερη κατάδυση. Σφουγγαράς	Θάνατος.		Εφημερίδα ΣΚΡΙΠ 11 Δεκεμβρίου 1903 Γιάννης Γέρακας ;
6	Προσωπική έρευνα	Καλοκαίρι 1903		Κρήτη (Νοτιοανατολικά)		A		Ελεύθερη κατάδυση. Σφουγγαράς	Θάνατος.		Εφημερίδα ΣΚΡΙΠ 11 Δεκεμβρίου 1903 Γιάννης Γέρακας ;
7	Προσωπική έρευνα	Ιούλιος 1947		Καρπάθιο πέλαγος	Νικόλαος Δούλης	A		Έπεσε στη θάλασσα από το Ελληνικό φορηγό πλοίο Γρηγόριος Κ111. Έγινε έρευνα για αρκετές ώρες, αλλά το μόνο που είδαν στην περιοχή ήταν ένας καρχαρίας	Θάνατος. Πλήρης απώλεια. Μαρτυρία του καπετάνιου του πλοίου. Δεν διασταυρώθηκε από άλλη πηγή		Εφημερίδα ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ Σάββατο 25 Σεπτεμβρίου 1948, σελ.1
8	1948.09.22.MEDSAF 275 ISAF Προσωπική έρευνα	22 Σεπτέμβρη 1948	16 : 00	Σπηλιά του Κουλού - Κερασίνη - Πειραιάς	Δημήτρης Θεοδ. Παρασάκης	A	17	Κολύμβηση 5μ από την ακτή	Θάνατος. 1 ^η επίθεση του έφαγε το δεξί χέρι έως την ωμοπλάτη. 2 ^η επίθεση τον κατάπιε από το κεφάλι έως την οσφυϊκή χώρα.	Ειπώθηκε ότι το μήκος του καρχαρία ήταν 6,40 μέτρα	V.M. Coppleson (1958); MEDSAF ΕΜΠΡΟΣ 23/09/1948,σ5 ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ 23/09/1948, σ1 και 24/09/1948, σ.1
9	1950.00.00.g..MEDSAF 276 ISAF	Καλοκαίρι 1950		Πειραιάς				Κολυμβητής	Θάνατος		V.M. Coppleson (1958), p.259; L. Schultz & M. Malin, p.529
10	1951.07.00.b..MEDSAF 3703 ISAF Προσωπική έρευνα	1 Ιούλη 1951 Λανθασμένο 17 Αυγούστου 1951	12:00	Ιόνιο. Κέρκυρα – Μον Ρεπό	Γιώργος Αθανάσινας	A	18	Κολυμβητής. Μαθητής της Στρατιωτικής Ιατρικής σχολής	Τραυματίστηκε αλλά επέζησε	Μεγάλος Λευκός Υπήρχαν αυτόπτες μάρτυρες στην παραλία, που είδαν το ζώο.	V.M. Coppleson (1958), A. Buttigieg p.259 ΕΜΠΡΟΣ 18 Αυγ. 1951, σ.4 ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ 18 Αυγ. 1951 James Potts – Poems I

11	1951.07.01 MEDSAF 277 ISAF Προσωπική έρευνα	1 Ιούλη 1951 Λανθασμένο 17 Αυγούστου 1951	12:00	Ιόνιο. Κέρκυρα – Μον Ρεπό	Βάντα Πιέρρη	Θ	16	Κολυμβήτρια. Μαθήτρια του Γαλλικού Ινστιτούτου	Θάνατος. Στην περιοχή το βάθος είναι 6-7 μέτρα. Η Βάντα φαγώθηκε από τον καρχαρία ενώ ο φίλος της Γ. Αθανάσινας γλίτωσε	Μεγάλος Λευκός Υπήρχαν αυτόπτες μάρτυρες στην παραλία, που είδαν το ζώο.	V.M. Coppleson 1958, A. Buttigieg p.259 ΕΜΠΡΟΣ 18/8/1951 σ.4 ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ 18 Αυγούστου 1951 Jim Potts – Poems Part I
12	1956.00.00.f..MEDSAF Προσωπική έρευνα	1956		Ιόνιο. Κέρκυρα	(επίθετο) Μαργουλή ή Μαργκουλή	Θ	15	Κολυμπούσε πίσω από αγκυροβολημένο ιστιοπλοϊκό σκάφος	Θάνατος. Το σκάφος λίγα λεπτά πριν αγκυροβολήσει σε κάποια παραλία της Κέρκυρας, συνοδευόταν από δελφίνια. Το κοριτσάκι μόλις πήδηξε στο νερό δέχτηκε την επίθεση. Αυτόπτες μάρτυρες ήταν οι γονείς της και μερικοί ακόμα συνεπιβάτες στο σκάφος.		MEDSAF http://www.underwaterimes.com/forum/viewtopic.php?p=2507&sid=2306669fdcf772de25c5bd0cc5cf90cc
13	ND 0082 MEDSAF Προσωπική έρευνα	Πριν από τις 8 Μαΐου 1965 1 Ιουνίου 1963	Λίγο αργότερα από τις 15:30	Βόλος ανατολικά Βραχονησίδα Πίθος ή Μικρά. Κοντά στη νησίδα Τρικκέρι. Παγασητικός κόλπος	Χέλγκα Πόγκλ Αυστριακή	Θ	42	Κολυμβήτρια. Αυστριακή συγγραφέας	Θάνατος. Πλήρης απώλεια. Η επίθεση έγινε σε βάθος 80 εκατοστών	Μεγάλος Λευκός Περίπου 3μ. μήκος Ραχιαίο πτερύγιο 0,60μ. (κατάθεση της φίλης της Ζίλγκεν)	Sydney Morning Herald, 5/8/1965 edition Εφημερίδα ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ Κυριακή 2 Ιούνη 1963 Σελ. 12
14	1366 ISAF	1965		Θεσσαλία	Ελληνική υπηκοότητα		17	Έκανε βουτιές από βράχια.	Θάνατος. Πλήρης απώλεια.		ISAF
15	1639 ISAF	1969					15	Έκανε βουτιές από βράχια.	Θάνατος. Πλήρης απώλεια.	Μεγάλος Λευκός	ISAF
16	1980.00.00.c..MEDSAF	1980		Δωδεκάνησα - Κως		A		Ιστιοσανίδα	Επέζησε. Δάγκωμα στα γόνατα..	Αναπόδεικτα Μεγάλος Λευκός	MEDSAF
17	1981.00.00.b..MEDSAF	Καλοκαίρι 1981		Παγασητικός κόλπος - Βόλος	Αυστριακή υπηκοότητα	A		Ελεύθερη κατάδυση – Υποβρύχια αλιεία	Επέζησε		MEDSAF

Είναι πιθανόν να υπάρχουν κι άλλα περιστατικά επιθέσεων, που δεν αναφέρθηκαν ποτέ, αποσιωπήθηκαν και δεν είδαν ποτέ το φως της δημοσιότητας ή πέρασαν στα ψιλά κάποιων τοπικών εφημερίδων. Όπως επίσης είναι πιθανό στο μέλλον, κατά τη διάρκεια της έρευνας, κάποια από τα παραπάνω, να αποδειχθούν αναληθή.

2. ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΓΡΑΦΩΝ

Οι δυο καταγραφές που ακολουθούν, αποδεδειγμένα πλέον δεν αφορούν επιθέσεις καρχαριών. Αναφέρθηκαν λανθασμένα από τα αρχεία MEDSAF και ISAF συνεπώς διαγράφηκαν από τον 1^ο πίνακα.

1	0077.00.00 MEDSAF Προσωπική έρευνα	77μ.Χ.		Ιόνιο. (Αστήρικτο)		A		Ελεύθερη κατάδυση. Σφουγγαράς	Αστήρικτο. Ο Πλίνιος περιγράφει μόνο τους κινδύνους που διατρέχουν οι σφουγγαράδες και τον τρόπο αντιμετώπισης επίθεσης		Πλίνιος ο Πρεσβύτερος, Γάιος Σεκούνδος (Gaius Plinius Secundus) Φυσική Ιστορία Βιβλίο IX 70 (46)
2	1983.12.30...MEDSAF 1976 ISAF 1984.01.04.R..MEDSAF 1984.12.00....MEDSAF 1663 ISAF Προσωπική έρευνα	Αναφέρθηκε στις 4 Ιανουαρίου 1984 Δεκέμβριος 1984 30 Δεκέμβρη 1983	02: 45	Κορινθιακός κόλπος – Νομός Φωκίδος – Αντίκυρα Άσπρα σπίτια Μακρανικόλα	Ο Χριστόφορος Σκιαδός λανθασμένα αναφέρεται στα πρώτα ως θύμα. Γιάννης Χρυσάφης Το θύμα	A	36	Κατάδυση με αναπνευστική συσκευή – Υποβρύχια αλιεία Στο ISAF αναφέρεται σαν δραστηριότητα η αυτόνομη κατάδυση – στο MEDSAF αναφέρεται ότι ο θάνατος προκλήθηκε από παράνομη αλιεία. Ανθρωποκτονία από αμέλεια.	Θάνατος. Του έκοψε το πόδι και πέθανε σε 5 λεπτά.	Τίγρης Μεγάλος Λευκός Ο θάνατος προκλήθηκε από χτύπημα προπέλας της εξωλέμβιας μηχανής του φουσκωτού σκάφους	MEDSAF Miami Herald, 1/4/1984, p.11A French media Εφημερίδα ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ 31 Δεκεμβρίου 1983, σελ.1 Απόφαση Τριμελούς εφετείου Αθηνών με αρ. 7445/23-24.9.1987

Ακολουθεί ένας τρίτος πίνακας, με κάποια από τα περιστατικά στην Κυρηναϊκή, το Λυβικό πέλαγος και ένα στην Κύπρο. Σε αυτόν τον πίνακα μεταφέρθηκαν επίσης δυο περιστατικά από τον πρώτο πίνακα, με αριθμό υπόθεσης ND0108 και ND0027 όπου λανθασμένα στο MEDSAF, είχαν καταγράψει ότι συνέβησαν στα Δωδεκάνησα κοντά στη Σύμη. Ο Μιχάλης Καλαφατάς, στο βιβλίο του The Bellstone, όπου το MEDSAF χρησιμοποίησε ως πηγή, πουθενά δεν αναφέρει ότι οι επιθέσεις αυτές έγιναν σε Ελληνικά πελάγη.

Το ND0108. Ο Μ. Καλαφατάς, αναφέρει σαφώς, ότι το δανείστηκε από το βιβλίο, ο κατακτητής του απέραντου γαλάζιου, του Γιάννη Δετοράκη, όπου ο τελευταίος σημειώνει ότι συνέβη στην Κυρηναϊκή.

Το ND0027. Από την περιγραφή που κάνει στο βιβλίο του ο Μ. Καλαφατάς, αν εξαιρέσουμε το παρατσούκλι που έχει ο δύτες (Ψαροφαγωμένος) κατά τα άλλα όλα, είναι η ίδια ιστορία του Γεώργιου Τριαντάφυλλου (Λατάρι) και αυθαίρετα το ταυτίζω με αυτήν.

3. ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΑΤΑΓΡΑΦΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΚΑΙ ΓΙΑ ΣΦΟΥΓΓΑΡΑΔΕΣ ΣΤΗ ΛΙΒΥΗ

A/A	Αριθμός Υπόθεσης	Ημερομηνία	Ωρα	Περιοχή	Όνομα θύματος ή εθνικότητα	Φύλο	Ηλικία	Δραστηριότητα θύματος Ιδιότητα Παρατηρήσεις	Τραυματισμοί Απώλειες	Είδος καρχαρία	Μαρτυρία Καταγραφή Πηγές
1	1899.10.12.a MEDSAF	Αναφέρθηκε στις 12 Οκτώβρη 1899		Λιβυκό πέλαγος Ανοιχτά της πόλης Banghazi (Εσπερίδες – Βεγγάζη, Κυρηναϊκή) ΛΙΒΥΗ	Σκουμπουρδής	A		Ελεύθερη κατάδυση. Σφουγγαράς	Θάνατος. Πλήρης απώλεια		Iowa Daily Press, 10/12/1899
2	1899.10.12.b MEDSAF	Αναφέρθηκε στις 12 Οκτώβρη 1899		Λιβυκό πέλαγος Ανοιχτά της πόλης Banghazi (Εσπερίδες – Βεγγάζη, Κυρηναϊκή) ΛΙΒΥΗ	Γιάννης Κάταρης	A		Ελεύθερη κατάδυση. Καλύμιος Σφουγγαράς	Τραυματισμός στο κεφάλι		Iowa Daily Press, 10/12/1899
3	Προσωπική έρευνα	Μερικές ημέρες πριν τις 23 Σεπτεμβρίου 1901		Λοιμοκαθαρτήρια Λουτρά Λάρνακας ΚΥΠΡΟΣ		A	Νεαρή ηλικία	Λουόμενος	Θάνατος. Του έφαγε τους βραχίονες, τις κνήμες και το στήθος.	Μήκος 2 περίπου μέτρα	Εφημερίδα ΕΜΠΡΟΣ 23 Σεπτεμβρίου 1901. σ.3
4	ND 0027 MEDSAF 1917.00.00 MEDSAF Προσωπική έρευνα	1917 1888		Αναφέρθηκε λανθασμένα στο MEDSAF ότι συνέβη στα Δωδεκάνησα – Σύμη Ανοιχτά της Τρίπολης ΛΙΒΥΗ	Παρασοούκι: Ψαροφαγωμένος Γιώργος Τριαντάφυλλος (ΛΑΤΑΡΙ)	A		Ελεύθερη κατάδυση. Καλύμιος Σφουγγαράς	Τραυματισμός στο κεφάλι, στο αριστερό τμήμα του θώρακα και στα χέρια.		Μιχάλης Ν. Καλαφατάς Η καμπανελόπετρα Βιβλίο της Faith Warn – Bitter sea Γιάννης Γέρακας Ιστοσελίδα http://www.skandalopetra.com/
5	Προσωπική έρευνα	Ιούνιος 1902		Ύφαλος του Τζωρτζού Μάρσα Ματρούχ στα σύνορα Αιγύπτου - Λιβύης	Γιώργος (Γιωργιό)	A		Ελεύθερη κατάδυση. Συμπίος Σφουγγαράς	Γυμνός δύτες από το πλήρωμα του Δημητρίου Γανίτη. Τραυματισμός από δαγκωνιές στο χέρι και τους μηρούς.	Μήκος μεγαλύτερο από 1,83	Χειρόγραφα Νικήτα Χαβιαρά
6	ND 0108 MEDSAF Προσωπική έρευνα	Καλοκαίρι. Ανάμεσα στο 1896 και το 1913		Αναφέρθηκε λανθασμένα στο MEDSAF ότι συνέβη στα Δωδεκάνησα – κοντά στη Σύμη. Κυρηναϊκή ΛΙΒΥΗ		A		Ελεύθερη κατάδυση. Καλύμιος Σφουγγαράς	Θάνατος		Γιάννης Δετοράκης Ο κατακτητής του απέραντου γαλαζίου. Μιχάλης Ν. Καλαφατάς Η καμπανελόπετρα

ΧΑΡΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΚΑΤΑΓΕΓΡΑΜΜΕΝΩΝ ΕΠΙΘΕΣΕΩΝ
MAP OF AREAS OF RECORDED SHARK ATTACKS

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΣΕΙΣ

Από τα παραπάνω στοιχεία του πίνακα, αν εξαιρέσουμε τα περιστατικά στην Κυρηναική, τη Λιβύη, την Κύπρο, αλλά και τις αναφορές του Ηροδότου, του Λεωνίδα του Ταραντίνου και του Πλουτάρχου, **στα ελληνικά πελάγη συνοπτικά έχουν συμβεί:**

- Συνολικά 14 επιθέσεις στα τελευταία 161 χρόνια. Συχνότητα: Σχεδόν 1 επίθεση κάθε 11,5 χρόνια.
- 11 επιθέσεις ήταν θανατηφόρες. Συχνότητα: Σχεδόν 1 άνθρωπος πεθαίνει από επίθεση καρχαρία κάθε 14,5 χρόνια
- 10 από τις 14 επιθέσεις έγιναν σε κολυμβητές, ή κάποιους που έπεσαν, ή πήδαγαν στη θάλασσα. Οι 9 ήταν θανατηφόρες
- 3 από τις 14 επιθέσεις έγιναν σε άτομα που ασκούσαν υποβρύχια δραστηριότητα. Οι 2 θανατηφόρες.
- 1 επίθεση σε σέρφερ που επέζησε.

Τα θανατηφόρα ατυχήματα στην Ελλάδα, που προκλήθηκαν από ταχύπλοα σκάφη και άλλα θαλάσσια μέσα, έχουν ως ακολούθως:

- 26 άνθρωποι σκοτώθηκαν σε μια δεκαετία (από το 1997 έως το 2006).
- Οι 16 ασκούσαν υποβρύχια δραστηριότητα
- Οι 10 ήταν λούόμενοι, κολυμβητές, κλπ.

Σε μια δεκαετία, δηλαδή, από τα ταχύπλοα σκάφη στην Ελλάδα, σκοτώθηκαν οι διπλάσιοι και πλέον άνθρωποι, από όσους έγιναν βορά καρχαριών σε ενάμιση αιώνα.

Θεωρώντας ότι ο αριθμός των θανατηφόρων ατυχημάτων που οφείλονται σε ταχύπλοα, θα παραμείνει σταθερός στα επόμενα χρόνια και ότι η συχνότητα επιθέσεων καρχαριών, θα παραμείνει επίσης σταθερή – πιθανότερο όμως ως επακόλουθο είναι, τα πρώτα να αυξάνουν, ενώ τα δεύτερα να μειώνονται – τότε, τα ταχύπλοα είναι 37 φορές περισσότερο επικίνδυνα, από τους καρχαρίες, στην Ελλάδα. Αξίζει επίσης να σημειωθεί, ότι σε είκοσι χρόνια (από το 1987 έως το 2006) και μόνο στη θάλασσα (όχι σε πισίνες, κολυμβητήρια, ποτάμια, λίμνες, κλπ.) 5498 άτομα έχασαν τη ζωή τους από πνιγμό.

Παγκοσμίως :

- Σε 419 χρόνια έχουν γίνει βορά των καρχαριών, χάνοντας τη ζωή τους, 511 άνθρωποι.
- Για κάθε 1 άνθρωπο που πεθαίνει, από επίθεση καρχαρία σε διάστημα ενός χρόνου, 6,5 εκατομμύρια καρχαρίες θανατώνονται!!!

Απίστευτα αλλά αληθινά !

- Οι καρύδες που πέφτουν από τα φοινικόδεντρα σκοτώνουν 150 ανθρώπους ετησίως σε όλο τον κόσμο, άρα οι καρύδες, είναι 10 φορές πιο επικίνδυνες από τους καρχαρίες.
- Στην Αγγλία, 3 άνθρωποι πεθαίνουν κάθε χρόνο, δοκιμάζοντας μπαταρίες των 9 volt, με τη γλώσσα τους, άρα οι 9 voltes μπαταρίες στην Αγγλία και μόνο, είναι 2 τουλάχιστον φορές πιο επικίνδυνες, συγκριτικά με τους καρχαρίες ολόκληρης της Γης!!!.

Λευκός Καρχαρίας. *Carcharodon carcharias*. *Great White Shark*

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΚΥΡΙΑΡΧΟΥΣ

Οι κυρίαρχοι της ροής και της πλεύσης - περιγραφή που ετυμολογικά ορίζει την προέλευση του ονόματός τους, (“Χαρ = κοφτερό” + άρχων + ρέω) – είναι έξυπνα, δραστήρια, αλλά και παιχνιδιάρικα ζώα, γεμάτα περιέργεια!!!. Μπορούν να παραμείνουν αρκετές εβδομάδες νηστικοί, όμως σαν ζώα, κυνηγούν την τροφή τους, όπως και κάθε άλλο ζώο, για να κερδίσουν μοναχά... την επιβίωσή τους. Σ’ αυτόν τον αγώνα επιβίωσης είναι άριστοι, γι’ αυτό και εξακολουθούν να υπάρχουν στις θάλασσες του πλανήτη, περισσότερα από 430 εκατομμύρια χρόνια.

Είναι τόσο έξυπνα πλάσματα, που δεν μας έχουν επιτρέψει να γνωρίσουμε, παρά ελάχιστα για αυτούς, πολλοί μάλιστα υποστηρίζουν ότι το ότι δεν μπορούμε εύκολα να τους εξημερώσουμε, είναι δείγμα της ευφυΐας τους και ξεπερνά αυτή των δελφινιών, που τόσα έχουν υποστεί από τη «γνωριμία μας».

Από τα 457 διαφορετικά είδη καρχαριών, τα 47, επιβεβαιωμένα, ζουν και στη Μεσόγειο, ενώ για 6 ακόμα, υπάρχουν ανεπιβεβαίωτες πληροφορίες. Τα είδη που είναι υψηλής επικινδυνότητας για τον άνθρωπο, είναι, ο μεγάλος Λευκός καρχαρίας, *Carcharodon carcharias*, που επιβεβαιωμένα ζει και στη Μεσόγειο, και ο καρχαρίας Τίγρης, *Galeocerdo cuvier*, με τον καρχαρία Ταύρο, *Carcharhinus leucas*, που σπανίως, έχουν εμφανιστεί, χωρίς όμως να θεωρείται η λεκάνη της Μεσογείου ως βιότοπός τους.

Ο μεγαλύτερος σε μήκος καρχαρίας είναι ο φαλαινοκαρχαρίας, *Rhincodon typus* που φτάνει τα 18 μέτρα και τρέφεται με πλαγκτόν, ενώ ο μικρότερος είναι ο καρχαρίας νάνος, *Etmopterus perryi* που δεν ξεπερνά τα 15 εκατοστά σε μήκος. Το 80% των καρχαριών έχουν μήκος μικρότερο από 2 μέτρα. Η ενηλικίωσή τους είναι αργή και γίνεται από τα 7 έως τα 30 τους χρόνια. Ο αναπαραγωγικός τους κύκλος διαρκεί στα περισσότερα είδη 2 χρόνια. Τα επιθετικά είδη, γεννούν 5-6 μικρά από τα οποία 1 με 3 τελικά, θα καταφέρουν να ενηλικιωθούν.

ΠΟΙΟΙ ΔΙΑΤΡΕΧΟΥΝ ΚΙΝΔΥΝΟ

Ο κίνδυνος από τους καρχαρίες για εμάς τους ανθρώπους, είναι μηδαμινός αν συγκριθεί με τον κίνδυνο που διατρέχουν οι καρχαρίες από εμάς. Εκτός από τη μόλυνση των θαλασσών και την υπεραλίευση, που προκαλούν τον αφανισμό των θαλάσσιων βιοτόπων και των πεδίων διατροφής των καρχαριών, οι υπέροχοι αυτοί κυνηγοί, έχουν να αντιμετωπίσουν τόσο το ανθρώπινο μένος, όσο και τις γαστριμαργικές ανωμαλίες κάποιων «συνανθρώπων» μας. Εκατομμύρια καρχαρίες αλιεύονται κάθε χρόνο, ακόμα και στη Μεσόγειο, μόνο και μόνο για να τους κόψουν τα πτερύγια και να τους ξαναπετάξουν ζωντανούς στη θάλασσα, καταδικάζοντάς τους σε ένα αργό και βασανιστικό θάνατο.

Τα πτερύγια θα πουληθούν για να γίνουν σούπα, η οποία προσφέρεται σαν αφροδισιακό πιάτο, στα εστιατόρια ανά τον κόσμο. Είναι χαμηλής θρεπτικής αξίας, ενώ οι επιστήμονες προειδοποιούν ότι έχουν υψηλές συγκεντρώσεις υδραργύρου, που τα καθιστά, επικίνδυνη τροφή. Αυτή η διατροφική μόδα αυξάνεται ραγδαία. Μόνο το Χονγκ Κόνγκ, εισάγει 40.000 τόνους αποξηραμένων πτερυγίων κάθε χρόνο!

Πρόσφατες μελέτες έδειξαν ότι 100 εκατομμύρια !!! καρχαρίες εξολοθρεύονται κάθε χρόνο, 190 !!! για κάθε λεπτό που περνά.

Η μείωση του πληθυσμού τους παγκοσμίως τα τελευταία 15 χρόνια φτάνει τα 70%. Αν αυτό συνεχιστεί θα οδηγήσει μέσα στην χιλιετία που διανύουμε, κυριολεκτικά, σε πλήρη αφανισμό των καρχαριών.

Αξίζει να σημειωθεί ότι μια από τις μεγαλύτερες εταιρίες διακίνησης και εμπορίας πτερυγίων καρχαριών στον κόσμο είναι η alibaba.com της οποίας το 40% του κεφαλαίου, ανήκει στη yahoo.com

ΑΝΑΦΟΡΕΣ - ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Στατιστικά, καταγραφές για εμφανίσεις και επιθέσεις καρχαριών στην Ελλάδα, θα συγκεντρώνονται πλέον στο Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Απειράνθου, στη Νάξο. Για οποιαδήποτε πληροφορία, σχόλιο ή ενημέρωση σχετικά, μπορείτε να επικοινωνήσετε στο apeira@otenet.gr

ΠΗΓΕΣ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

ΒΙΒΛΙΑ

1. Ηρόδοτος – Ιστορίες – Ερατώ
2. Αριστοτέλης – Των περί τα ζώα ιστοριών, Βιβλίο 1, 5. Βιβλίο 5, 5. Βιβλίο 6, 10 και 11
3. Πλούταρχος - Φωκίων
4. Λεωνίδαο ο Ταραντίνος – Επιτάφιοι VII. 506. *The Poems of Leonidas of Tarentum – The strange case of a diver. Αγγλική μετάφραση Edwyn Robert Bevan. Εκδόθηκε το 1931 από τον οίκο The Clarendon press.*
5. Πλίνιος ο Πρεσβύτερος, Γάιος Σεκούνδος (Gaius Plinius Secundus) - *Naturalis Historiae. Εγκυκλοπαίδεια Φυσικής Ιστορίας Βιβλίο Χ κεφάλαιο XLVI*
6. Michael N. Kalafatas - *The Bellstone : The Greek sponge divers of the Aegean 2003 University Press of New England., ISBN: 1-58465-272-1*
7. Γιάννης Σ. Δετοράκης – Ο κατακτητής του απέραντου γαλάζιου. Εκδόσεις Καλλιερρητής 1996
8. Γεώργιος Σιέττος – Τα Ελευσίνα μυστήρια. Εκδόσεις: Πύρινος Κόσμος. ISBN: 960-7327-55-1
9. Faith Warn - *Bitter Sea. Guardian Angel Press. ISBN: 0-9538088-0-7*
10. Denis Rocques – Παντελής Μπουκαλάς. Επιτάφιος Λόγος – Αρχαία Ελληνικά επιτύμβια επιγράμματα. Εκδόσεις Άγρα ISBN: 960-325-287-5
11. Στυλιανός Αλεξίου - «Ποιήματα και Πεζά» Επιμέλεια –Εισαγωγές. Εκδόσεις Στιγμή. Αθήνα 1994.
12. Χειρόγραφο του λόγιου και Γυμνασιάχη της Σύμης Νικήτα Χαβιαρά (Βιβλιοθήκη Κοραή -Χίος) από το περιοδικό «Συμαϊκά».
13. Ηλίας Πετρόπουλος – Ρεμπέτικα τραγούδια. Εκδόσεις Κέδρος 1991. ISBN: 960-0400-51-2
14. Τάσος Σχορέλης – Ρεμπέτικη ανθολογία. Τόμος Α. Σελ. 275-277. Εκδόσεις Πλέθρον 1992. ISBN: 960-7599-56X

ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

- Γιάννης Δετοράκης – Εκπαιδευτής ελεύθερης και αυτόνομης κατάδυσης. Βιολόγος.
Κώστας Προμπονάς – Ερευνητής της Ιστορίας της ελεύθερης κατάδυσης. Εκπαιδευτικός.
Νικόλας Τρικοίλης – Ιατρός *Medisub*. Διοργανωτής των αγώνων με σκανταλόπετρα.
Γιώργος Αθανάσαινας – Υποπλοίαρχος, Ιατρός του Π.Ν.(ε.α) Καθηγητής, Υπερβαρικής, Νευρολόγος, Ψυχίατρος, Ιστορικός συγγραφέας.
Robert Buch – Αρχαιοθέτηση ISAF - Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Φλώριδας
Alexia Morgan – Βιολόγος ερευνήτρια - Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Φλώριδας
John Lowles – Εθελοντής ερευνητής των αρχείων του Μουσείου του Συντάγματος του Worcestershire

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ – ΕΝΤΥΠΑ – ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

ΒΗΜΑ, Κυριακή 14 Νοεμβρίου 1999, σελ. 15

ΕΘΝΟΣ Τρίτη 5 Ιουνίου 1962, σελ.1

Δευτέρα 3 Ιουνίου 1963, σελ.1, 6

31 Ιανουαρίου 1963 σελ. 2

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ, Πέμπτη 23 Σεπτεμβρίου 1948, σελ.1

Σάββατο 25 Σεπτεμβρίου 1948, σελ.1

Τετάρτη 5 Ιανουαρίου 1949, σελ.;

Κυριακή 27 Απριλίου 1958, σελ.3

Τρίτη 4 Ιουνίου 1963, σελ.8

Παρασκευή 24 Σεπτεμβρίου 1948, σελ.1

Σάββατο 6 Νοεμβρίου 1948, σελ.1

Σάββατο 18 Αυγούστου 1951, σελ.;

Κυριακή 2 Ιουνίου 1963, σελ.12

Κυριακή 9 Ιουνίου 1963, σελ.7

ΕΜΠΡΟΣ, Πέμπτη 23 Σεπτεμβρίου 1948, σελ.8

Σάββατο 26 Οκτωβρίου 1948, σελ.5

Σάββατο 18 Αυγούστου 1951, σελ.;

Τρίτη 2 Νοεμβρίου 1948, σελ.1

ΚΑΤΑΔΥΣΗ τεύχος 38. Οι καρχαρίες των Ευρωπαϊκών ακτών.

ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ, Σάββατο 31 Δεκεμβρίου 1983, σελ.1

ΣΚΡΙΠ, 9 Ιουλίου 1895, σελ.2

11 Δεκεμβρίου 1903, σελ.;

ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ-ΑΙΓΥΠΤΟΣ, Παρασκευή 7 Ιουνίου 1963, σελ.4

Κυριακή 7 Ιουλίου 1963, σελ.5

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

<http://www.skandalopetra.com/> Διαδικτυακή κοινότητα - Ιστοτόπος του Νικόλα Τρικοίλη, για την ελεύθερη κατάδυση με σκανταλόπετρα

http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CF%80%CE%BF%CE%B3%CE%B3%CE%B1%CE%BB%CE%B9%CE%B5%CE%AF%CE%B1_%CE%A3%CF%8D%CE%BC%CE%B7%CF%82 Σπογγαλιεία Σύμης

<http://www.nlg.gr> Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος

<http://www.sharkattackfile.net/> Πηγή αρχείων GSAF

<http://www.flmnh.ufl.edu/fish/sharks/ISAF/ISAF.htm> Μουσείο Φυσικής Ιστορίας της Φλόριδας, Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής.

<http://patmosinfo.gr/patmos/theater/fausta.html> Ιστοσελίδα για την Πάτμο. Θεατρική σκηνή. Κείμενο του Μποστ για το έργο του Φαύστα.

<http://www.sharkmans-world.com/> Ιστοσελίδα του Alexander Buttigieg για τους καρχαρίες.

<http://www.enak.gr/greek/statistics/main.htm> Ελληνική Ναυαγοσωστική Ακαδημία

<http://www.epyna.gr/modules.php?name=News&file=print&sid=1146> Παρασκευή Σκούρτη - Οι Ερμιονίτες σφουγγαράδες της Μπαρμπαριάς

<http://www.underwatertimes.com/forum/viewtopic.php?p=2507&sid=2306669fdcf772de25c5bd0cc5cf90cc> Διαδικτυακή κοινότητα. Συζήτηση για τις επιθέσεις καρχαριών στις Ελληνικές θάλασσες.

<http://sharks-med.netfirms.com/> Τα είδη καρχαριών της Μεσογείου.

http://hydraseal.blogspot.com/2007/02/blog-post_4610.html Επίσημος ιστοτόπος Τσακίρη και οι-Κολόγων Ύδρας. Δήλωση για την υπόθεση Χρυσάφη.

<http://www.scubadive.gr/forum/showthread.php?t=2302&page=3> Ιστοτόπος αυτοδυστών ΤΗΘΥΣ. Δήλωση Τσακίρη και οι-Κολόγων Ύδρας, για την υπόθεση Χρυσάφη.

<http://www.interpotts.com/poems%20part%203.htm> Ποιήματα του Jim Potts για τη Βάντα Πιέρρη μεταφρασμένα από τον Πάνο Καραγιώργο.

<http://www.geocities.com/collectanea1/books/po.html> Αποσπάσματα (Ελληνικά / Ιταλικά) από το σχεδιασμό του Πόρφυρα.

KINHMATOΓPAΦHMENA

<http://www.youtube.com/watch?v=oBMthfuTZJw&feature=related> Πιθανή επίθεση καρχαρία Τίγρη σε άνθρωπο, που αποτράπηκε από Δελφίνο.

<http://www.celsias.com/2007/10/28/alibaba-com-and-yahoo-back-shark-fin-traders/> Για τη σούπα. Κινηματογραφικό απόσπασμα με καρχαρίες Τίγρεις.

http://www.youtube.com/watch?v=x28LgJ9_puU&url=http://www.stopsharkfinning.net/videos.htm National Geographic. Προειδοποιήσεις.

<http://www.youtube.com/watch?v=zUw19QPh4tE&url=http://www.youtube.com/user/miguelvideosub> Αυτόνομη κατάδυση με καρχαρία Longimanus

<http://www.youtube.com/watch?v=7Kges1ltsjY&feature=related> Ελεύθερη κατάδυση με Λευκούς καρχαρίες στη Νότια Αφρική.

EYXAPISΤΩ

Τη Φεβρωνία Κοντού, για τις πρώτες πληροφορίες σχετικά με επιθέσεις, που μου διηγήθηκε το καλοκαίρι του 2001 και με παρακίνησαν σε έρευνα.

Την Αρετή Λεβογιάννη, για τα γραφικά στις εικόνες, και την υποστήριξη της έρευνας στο διαδίκτυο.

Τη Μαρία Σαλωμίδα, τον Γιάννη Δετοράκη, τον Νικόλα Τρικοίλη, τον William Mills, για την άμεση ανταπόκρισή τους και την παροχή πληροφοριών.

Τον Κώστα Προμπονά, για την έρευνα στη βιβλιοθήκη Χίου και τα χειρόγραφα του Νικήτα Χαβιάρα.

Τον Δημήτρη Γκαλών για τις υποδείξεις του στο περιστατικό του 1847 και τη βοήθεια στην εύρεση του αρχαίου κειμένου του Λεωνίδα του Ταραντίνου.

Τον Nickolas Mitsialis, τον Chris Moore και την Angela Arthur για τις πληροφορίες σχετικά με την επίθεση του 1847.

Τον Ηλία Χασιώτη και την ανώνυμη γνωστή του, για τις πληροφορίες σχετικά και τον προσδιορισμό της περιοχής «Σπηλιά του Κουλού».

Τον Νίκο Καλύβα για την παραχώρηση του δικαιώματος χρήσης των φωτογραφιών του καρχαρία Προσκυνητή.

Τον Terry Goss για την παραχώρηση του δικαιώματος χρήσης των φωτογραφιών των λευκών καρχαριών.

Την κ. Πελαγία Χρυσάφη, τον κ. Δημήτρη Χρυσάφη όπως και τον Ηρακλή Γεωργαντή, για τις διαφωτιστικές λεπτομέρειες και τα δικαστικά έγγραφα που μου απέστειλαν σχετικά με την υπόθεση του Ιωάννη Χρυσάφη.

Τον Αποστόλη Σπυρίδη για τη βοήθεια και τις πληροφορίες σχετικά με τις φωτογραφίες του λευκού καρχαρία στο Παλιούρι.

Το Λιμεναρχείο Μουδανιών Χαλκιδικής.

Την Ντέμη – Αλεξία Χατζή την Christiana Hayward – Kourabas και το Γιώργο Θεωνά για την μετάφραση του κειμένου στα Αγγλικά.

Ακολουθεί το Αγγλικό κείμενο με επιπλέον φωτογραφίες.

©2008. Απαγορεύεται οποιαδήποτε αναδημοσίευση ή εκτύπωση ή προβολή, μέρους, ή ολόκληρου του κειμένου ή και των φωτογραφιών, με σκοπό την επαγγελματική, ή εμπορική, ή επιστημονική του χρήση χωρίς την γραπτή άδεια του συγγραφέα.

Λευκός Καρχαρίας. Great White Shark (*Carcharodon carcharias*). Photo by Terry Goss. © 2006

Manolis Bardanis

Free and scuba diving instructor
PADI, CMAS, ΕΟΥΔΑΤΚ, EFR
www.naxosdiving.com
info@naxosdiving.com

Monday 24 November 2008

REPORTED CASES OF SHARK ATTACKS IN HELLAS (GREECE)

THE START OF THE RESEARCH

While reading in newspapers, magazines and books about shark attacks on humans, which had taken place in the Hellenic (Greek) seas, I realised that although a number of attacks were referred to, nowhere were there reliable statistics about these attacks. In addition discovered there appeared to be no single research paper containing the details of each attack. Hence the reason for this paper on one hand, the lack of the above, the unproven allegations for shark attacks and on the other hand the extend of the information on how to avoid a shark attack, but also the ‘promotion’ of the shark as a killer, a monster, were the reason I did this research, which brought forward the following information.

HISTORY

At the beginning of this research, I realised that the first reference to a ‘sea beast’ attack on a human being, was made by the Hellenic historian Herodotus in 492-493 B.C. According to Herodotus, when the Persian fleet was wrecked on the rocks of the Athos peninsula because of bad weather, ‘sea beasts’ grabbed and tore into pieces most of the crew.

(Following is the original text in ancient Hellenic language)

«...λέγεται γάρ τριηκοσίας μὲν πῶν νέων τὰς διαφθαρείσας εἶναι, ὑπὲρ δὲ δύο μυριάδας ἀνθρώπων. ὥστε γάρ θηριωδέστατης εὐούσης τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς περὶ τὸν Ἄθων, οἱ μὲν ὑπὸ πῶν θηρίων διεφθείροντο ἀρπαζόμενοι, οἱ δὲ πρὸς τὰς πέτρας ἀρασσόμενοι· οἱ δὲ αὐτῶν νέειν οὐκ ἐπιστέατο καὶ κατὰ τοῦτο διεφθείροντο, οἱ δὲ ρίγει...»

“...The fleet crossed over from Thasos to the mainland, where it hugged the coast and sailed up to Acanthus. From Acanthus they set out to round the headland at Athos, but they were caught there in a northerly gale against which it proved impossible to make headway. The storm wrought havoc with them and wrecked a large number of ships on Athos. It is said that about three hundred ships were destroyed, and over twenty thousand men. The men died in various ways: some were seized by the sharks that infest the sea around mount Athos, others were dashed on the rocks, others drowned because they did not know how to swim, and others dies of cold. So that is what happened to the fleet...” Herodotus – *The Histories* – Erato (sixth book 44. 3)

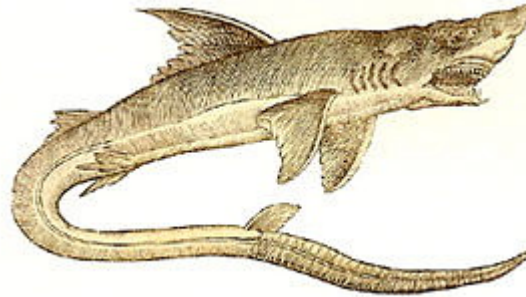
Translated by Robin Waterfield, Carolyn Dewald

The original uses the word ‘beasts’ rather than a word for sharks; the explanation for this is that at this time sharks had not been described as a separate species. This would happen later, when Aristotle (384-322 B.C.) in his work ‘History of Animals’ (*Historia Animalium*), he describes the gristle (chondrus) skeleton they have, he classifies rays, and sharks in the same class. He also observes that many species of this class hatch their eggs within their bodies and give birth to young ones rather than laying eggs. He observes that they are ovoviviparous.

Later, Pliny the Elder (23-79 A.C.) continued the description and the classification of sharks, referring to the dangers faced by sponge-divers. He also, perhaps for the first time ever, he describes ways to deal with a shark attack.

Many years later; but not until around the 15th century, the first known drawings of sharks appeared.

Shark drawing by Ulisse Aldrovandi. 1613
Σχέδιο καρχαρία του Ulisse Aldrovandi. 1613

Aisxines (389-314 B.C.), an ancient orator and politician from Attica, believed or just said, perhaps from previous knowledge of a shark attack that had taken place in the past that the god Apollo send to the politicians who ignored him, sharks to eat them, while they were swimming.

The ancient Hellenic poet Leonidas of Tarentum, in 214 B.C. describes the tragic end of the diver Tharsys, somewhere in the Ionian Sea. Tharsys dived down to release an anchor that was stuck, while his comrades remained on board the ship. As he reached the surface, he stretched his arm up to his comrades on deck and, at that moment, a shark attacked him tearing him in two. What remained of the upper part of his body was taken and buried on the shore. (Epitaphs VII 506).

The ancient epigram of Leonidas of Tarentum

Κῆν γῆ καὶ πόντῳ κεκρῦμμεθα· τοῦτο περισσὸν
ἐκ Μοιρέων Θάρσυς Χαρμίδου ἠνύσατο.
Ἦ γὰρ ἐπ’ ἀγκύρης ἔνοχον βάρος εἰς ἄλα δύνων
Ἴονίον εὐγρόν κῦμα κατερχόμενος,

τὴν μὲν ἔσωσ', αὐτὸς δὲ μετὰ τροπὸς ἐκ βυθοῦ ἔρρων,
 ἦδη καὶ ναύταις χεῖρας ὀρεγνύμενος,
 ἐβρωθῆν· τοῖόν μοι ἐπ' ἄγριον εὖ μέγα κῆτος
 ἦλθεν, ἀπέβροξεν δ' ἄχρις ἐπ' ὀμφαλίου.
 Χῆμισυ μὲν ναῦται, ψυχρὸν βάρος, ἐξ ἄλος ἡμῶν
 ἦρανθ', ἡμισυ δὲ πρίστις ἀπεκλάσατο·
 ἦόνι δ' ἐν ταύτῃ κακὰ λείψανα Θάρσυος, ὦνερ,
 ἔκρυψαν· πάτρην δ' οὐ πάλιν ἰκόμεθα.

THE STRANGE CASE OF A DIVER

I am buried at sea and on land as well -
 A puzzle everyone sure agrees!
 Yet this unparallel'd fate befell
 Me, Tharsys the son of Charmides.
 The anchor stuck fast; to haul was in vain;
 Down I dived to the iron nose,
 Down through the deep Ionian main;
 And free it I did. But as I rose,
 As I rose back from the nether brine,
 From the cold and dim to the sun and the blue-
 My mates were stretching their hands to mine-
 I was bitten all of a sudden in two
 You should have seen the monstrous devil,
 The thing that drove at me, savage and swift,
 Bit me off clean as far as the navel,
 And left but half for my mates to lift
 They lifted half of me into their bark
 A lifeless lump that flop'd as it fell;
 All the rest remain'd with the shark
 But the half they had they treated well:
 The piteous remnant that once was a man
 That once was Tharsys, here on the shore
 They buried as best poor sailors can:
 I saw my country again no more.

Translated by Edwyn Robert Bevan

As Plutarch informs us, around 110 A.C., a candidate adept, had the same luck, when he went to a port in Attica to wash one of his pigs. The washing of the pig in the sea, was part of the ritual of the purification, at the second day of the Eleusinian mysteries.

(Following is the original text in ancient Hellenic language)

«...μύστην δὲ λούοντα χοιρίδιον ἐν κανθάρω, λιμένι κήτος συνέλαβε καὶ τὰ κάτω μέρη τοῦ σώματος ἄχρι τῆς κοιλίας κατέπιε, προδεικνύντος αὐτοῖς τοῦ θεοῦ προφανῶς, ὅτι τῶν κάτω καὶ πρὸς θαλάσση στερηθέντες τὴν ἄνω πόλιν διαφυλάξουσιν....»

“...While a candidate for initiation was washing a young pig in the haven of Cantharus, a shark seized him, bit off all his lower parts up to the belly, and devoured them, by which the god gave them manifestly to understand, that having lost the lower town and the sea-coast, they should keep only the upper city. ....” *Plutarch – Phocion 28-6*

Translated by John Dryden

From 110 A.C. there is a big ‘pause’ in the information that traveled through time, about shark attacks. The reports, the stories told by sponge-divers of the islands of Symi, Kalymnos, Halki, but also Ermioni (in Argosaronikos) and other parts of Hellas start at around 1800. The divers of Kalymnos and Symi (called “naked divers” because they were diving naked and without any breathing equipment) had deadly attacks by sharks but mainly though in foreign seas. ‘The Fish’ as they called the great white shark, did exist and it was thought to be the greatest danger for the naked divers. Before the war it was said that each reef of the Hellenic seas, had its own “Fish”.

NAKED DIVERS IN THE SEA OF LIBYA

The following three attacks took place in the Libyan Sea and in the Kirinean sea, but I refer to them in this article, because the ‘protagonists’ were among the top Hellenic naked sponge divers of the time. Their stories, give us a clear picture for the rest of the attacks against ‘naked divers’ and took place in the Hellenic seas.

1. Giannis Detorakis, in his book ‘The conqueror of the deep’ describes an amazing attack, which the legendary diver from Symi island, Stathis Hadjis, told his grandson Stathis Sykallos and to his daughter (the mother of Stathis Sykallos).

It was summer, sometime between 1896 and 1913 in Kirinaiki. (Eastern Libya)

‘Captain Maistrisos was in the boat, the special wooden boat of the sponge divers. He was head of the four naked divers that were the crew. Of Stathis, one who came from Kalymnos and two more divers. When everything was ready, and the boat was above the area where the sponges were, Stathis dived holding the ‘kampanelopetra’¹ (called ‘skandalopetra’ in the island of Kalymnos) whose weight, quickly led him to the bottom. He left the ‘kampanelopetra’ and caught a big sponge tried to uproot it from the rock. At that moment, he heard the sound of the shoal of small fish that moved suddenly. Stathis immediately gave the signal of surfacing, by pulling the rope (called ‘gasa’) that he had tied in his left hand. The man that held it on the boat pulled him at the surface with quick moves and Stathis jumped scared on the deck. When they saw he did not have a sponge in his hands, everybody was surprised.

-‘What have you being doing for so long? Did you not see them in front of you?’ asked the captain in a loud voice.

-‘Deep in there, there is a huge one swimming around’ Stathis whispered.

-‘Did you see it?’ the captain asked the man with the ‘yiali’ (glass bottom bucket used like mask to see from the surface to underwater).

- No, there is nothing. I only see quite shoals of fish and plenty of sponges down there.
- ‘So, you’re the only one that saw it Stathis.’ Says captain Maistrisos, with an angry voice, looking at his divers.
- ‘I did not see him. I heard him.’ replied Stathis with a firm voice.
- ‘Well...you’re trying to destroy a days work’ yelled the captain.
- ‘Let’s pack and go! Do you hear me? Let’s go somewhere else’ Stathis insisted.
- ‘You remembered “Mrs Stathis” then’ yelled with sarcasm his co-diver from Kalymnos...meaning that his was scared without reason and that he was lazy, thinking of his wife.
- ‘There you are! Dive first!’ said Stathis who was insulted and very angry. And he untied the rope from his hand and threw it to his partner’s feet.

The diver from Kalymnos tied the rope to his left wrist and dived with the ‘kampanelopetra’. In a few seconds, he is at the bottom, next to the sponges. The man that was looking with the glassy from the boat jumps suddenly. It was too late. A huge black figure, passes underneath the boat and its shade hides the bottom of the sea. There was no need for a signal from the diver from Kalymnos. They were already pulling him to the surface. After a while, only his left hand came up on the deck...still tied at the end of the rope.’

Stathis Hadjis kampanelopetra. Symi’s island museum
Μια καμπανελλόπετρα του Στάθη Χατζή. Μουσείο Σύμης

¹ Kampanelopetra (Bellstone) or Skandalopetra is a rock made from marble or granite with a peripheral shape of a flattened bell or pear. Its weight is usually ~15 kilos. On the edge of its narrow ending it is a hole that two ropes are fastened. A long one where the bellstone is connected with the person on the boat and a much shorter one approximately 1,83m long is tied on the naked diver’s left carpal. This short rope is called “Gasa”. The naked diver starts descending from the boat holding the bellstone from the sides. He can slow down or descend faster if he turns the stone in his hands or the position of his hands and body. With the force of gravity the bellstone leads him down to the bottom. There the diver leaves the bellstone and searches for sponges. He can return at the exact place where he left it because of the Gasa. Other times the diver does not leave the bellstone but keeps carrying it, so he can walk on the bottom and not drift from the currents. When he decides to ascend, he signals to the man on the surface, pulling the main rope a few times. The man on the boat called “Kolaouzeris or Kopas” with quick moves pulls up to the surface both the diver and bellstone. Naked diving with a bellstone is deemed an ancient diving technique. It is well known at least since 1840 that it was used by Michael Karanikis from the island of Symi.

2. But there were some divers that were saved from the shark's jaws. It sounds unbelievable, but it is true...the story from a 'naked diver' from Kalymnos. George Triantafyllos or Latari, dived with his 'bell-stone' in 1888, at the sea off Tripolis, Libya. Suddenly, he felt there was no light and at the same time, there was a 'force' twisting him around. It was "The Fish" that swallowed him. But the weight of the 'bell-stone' and the speed of the diving descend, hurt the shark. The stone hit its throat and made the shark spit him. Lataris survived with injuries at the left part of his thorax and his hands.

His story was questioned by many people, like Costas Kombis, who in his article 'Ebros' 2/11/1948 writes that Lataris spent three months in a hospital, that his doctor was A.Pelekanos, that his body had deep wounds. But eventually, he questions the credibility of his claim about the attack, saying that a huge shark that could have a human being in his mouth is extremely rare in the Mediterranean Sea.

This story is included in the website of Nicolas Trikoilis about the 'bell-stone' or 'skandalopetra', but also in the book 'Bitter Sea', which was written by Faith Warn after she lived in Kalymnos for five years. In this book, it is written (by mistake) that the attack took place in 1917.

Giannis Gerakis (1887-1971) from Kalymnos, the son of a sponge diver, wrote that the comrades of Latari, named him 'the new Jonas'. He also says that, when his wounds healed, he was unemployed and without any insurance. So, they asked him to earn money by going to fairs to be shown as an extraordinary case. *'The proud sponge diver, refused...'* He was selling water melons in the summer, bare breasted, as he did all his life. People got curious and went close to see his scars from the shark's jaws, which were obvious...not so much in his hairy chest, but mostly on his back. His fate was to die not from the shark jaws, but from hunger...really poor and lonely, during the Second World War. They found him in his home, swollen.

3. There is another case of a naked diver who escaped the jaws of a shark. In June 1902, a schoolmaster from Symi, Nikitas Kaviaras, wrote (his handwritten text was saved and published in the magazine 'Symaika' under the title 'Horrible attacks against naked sponge divers from Symi')

'It was June 1902 and in a place called Tzortzou, there were some sponge divers.... They were speaking about sponges, when a diver from the crew of Dimitris Ganitis, described his dream of the previous night, to the captain.

I dreamt Dimitri, that I was together with your brother, Constantine in a wild forest. While we were speaking, a very big and very wild snake appeared. We were scared and we run and we lost each other. I went to find Constantine and the snake appeared before me again. I was so scared, that I woke up.' And he added 'Do you think Dimitri, something bad will happen to me today?'

The captain got really scared (because Zeus sent the dream), but without showing his fear, he replied:

‘Poor George, do you think we should believe in dreams? But even so...what did the snake do to you? Nothing so, why are you scared?’

Even so, the captain took the boat, not where the rest were heading, but to a different area, 5-6 mile away. And he did that, because he knew that the bottom at this area was very deep and rough, while in the place they were heading, it was less deep and more flat. So, he thought that this way, he would avoid the danger he felt from his diver’s dream.

They got where they wanted to go, and they threw the rake, which they pulled at the bottom, in order to grab a rock on which they would look for sponges. Suddenly, the rake caught and the divers, one by one, visited the reef. But they were not pleased, as there were not enough sponges in this reef.

When the captain saw that he could not make a days earning at this area, he ordered the crew to open the sail again and immediately he took the boat to the area, where the other boats were working...the ones they left in the morning.

They got there, closed the sail and got ready for the “dive fight”. The bottom was over 35 fathoms (64 metres) deep and the other boats were pleased with their findings, because they were still taking out sponges. George was ready to dive. It was his turn. He took off his shirt, he put on his gasa, he caught the “bell stone” with both his hands and sat on the outer part on the prow and concentrate on his breathing at the breeze.

Eventually, he made the sign of the cross and dived in this terrifying depth. With “devilish” speed, he got to the bottom...at the kingdom of silence and dark...at the nest of the sea monsters.

While he was trying to find his “catch”, holding in his left hand the bellstone, suddenly he hears sounds. He thought they came from divers with scaphander working near by. Before he finished his thought, a monster, more than a meter long came close to him. It stopped and then attacked our poor diver, who extended his strong hand, while he went a 2-3 steps backwards.

The monster bit the thumb of the hand the diver extended. But it did not cut it. It attacked again and again and in the third attack, he bit our poor diver in the thighs. The ‘fish-fighter’ got so scared, that without giving the captain (who was operating like a “kopas”) the signal that he needed to come to the surface, he started going towards the surface alone with the rope.

When our brave diver came to the depth of 5-6 fathoms (9-11 metres) he left the stone. The terrifying monster attacked the stone, but before it understood the ‘fraud’, our hero was on the surface. His face was black. He was half-dead. A lot of blood came out of his wounds...the deck of the boat was covered with blood.

‘Give him some wine to drink’ said the captain. ‘What happened to you George’, he asked full of curiosity and fear...but from what he saw, he suspected what had happened.

‘Fish’ said the diver with a voice that barely came out of his throat.

George described what had happened to his comrades, but also to others, who came to learn what happened. And while he was in the land, he thought he was still fighting the sea monster and he was trembling out of fear. While he was telling them what happened, one of them said...

‘Whoever is unfair to a diver, should be judged by God who is fair’

THE DIVE OF THE SAINT

The last day the divers stayed at the seas off North Africa (usually September 14th, the day of the Cross celebration) the dive was devoted to Saint Nicolas. The sponges they took out that day were marked with a red cross and the money earned when they were sold, were given to the church. The ‘red sponges’ as they were called, were devoted to the Saint, in the memory of all lost by shark attacks and years later, when the scaphander was used, to those who died of ‘the decompression sickness’, but also to the health of those who came back.

BACK TO HELLAS

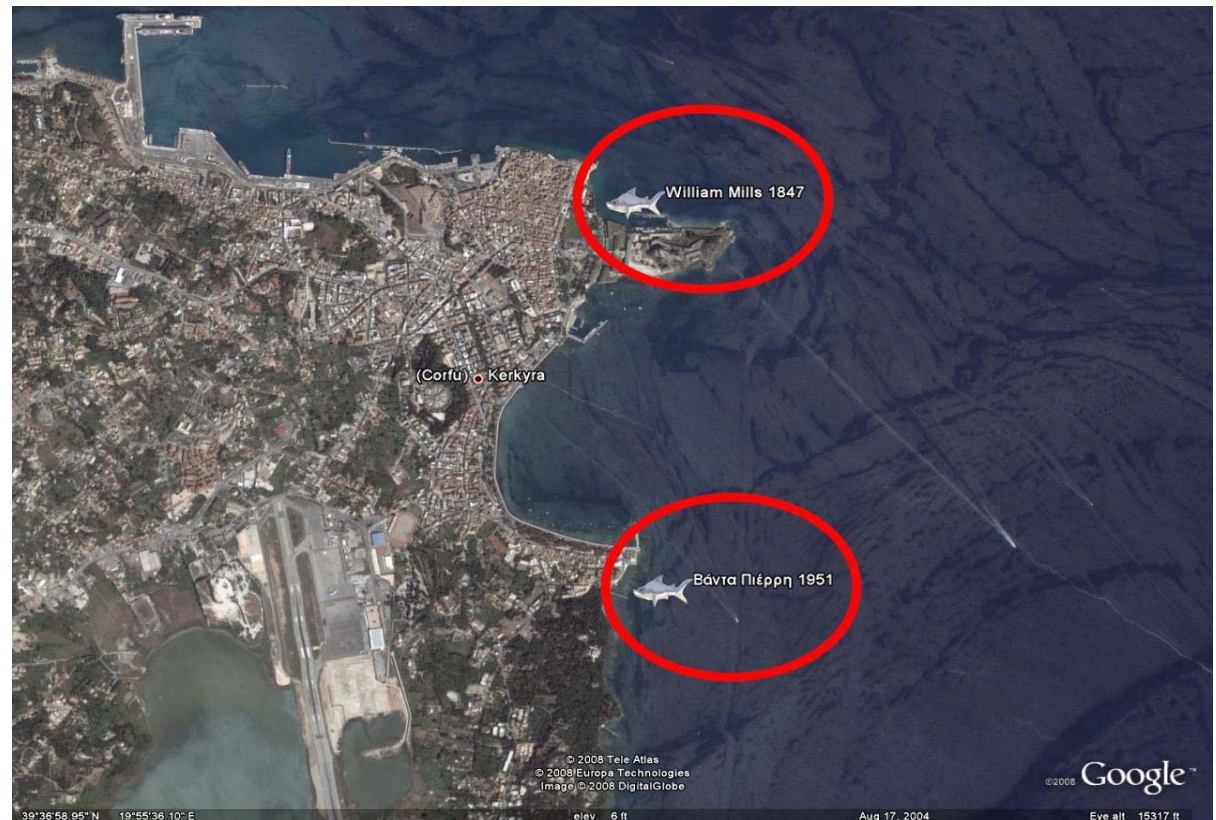
α. Looking at the Hellenic seas again. In January 1847, 36th Worcestershire Regiment, sailed from Gosport in England, for the island of Corfu. The battalion was stationed at the old fort of Corfu. In July of the same year, among soldiers of the same battalion who were swimming north of the Fort, there was 19 year old soldier William Mills from Backwell of Derbyshire, who joined the army on 28th April 1846. The events that are described below, were published on the 24th July 1847 in the Corfu newspaper ‘Journal of the Ionian Islands’

‘A sea monster, like the one of last year, which is already embalmed in our museum, visited our port this year. We wish that the appearance of this new shark had not caused grief. On the 19th of this month, at 7p.m. a huge sea monster suddenly attacked a soldier of the 36th Regiment, who was swimming with his comrades close to the Pier of Mandrakina. He grabbed his prey with his teeth and dived to eat it, leaving the surface of the sea full of blood.’

It was said that the following day, a part of the soldier’s body was washed ashore in the beach of the Fort.

Our national poet, Dionysios Solomos, who lived permanently in Corfu from 1829 and his home was a walking distance from Mandraki (Mary of Mandrakina) was inspired by this attack and in 1849, he wrote ‘Porphyras’ (people who lived in the Ionian Sea called shark ‘sbrilio’ or ‘porphyra’).

Until today, experts find this poem incomprehensive, a poem that takes the reader to metaphysical thoughts, to timeless values, truth, the beauty of life, which instead of fading away after death, on the contrary, they are enforced in the lyrics of the poem, they are stronger after this ordeal.

Two of the three places of sharks attacks at Corfu island.
Δύο από τα τρία σημεία επιθέσεων στην Κέρκυρα.

DIONISIOS SOLOMOS
THE SHARK (O PORPHYRAS)

*Linos Politis presents the poem in his edition as a sequence of eight fragments, which have been separated by dashes but not numbered in this translation.
The seventeen-line quotation is spoken by the young swimmer. [Translators' note]*

Though watchful Hell's always out to get you,
it has none but a distant dominion
far from Paradise, and you have in you
a place in your heart--hear it yearning?

--

You look at the first bright rose of the sun,
yes, first, but that's second to your own face!

--

"May night send me thousands of stars to bathe with.

--

You, black cleft in the rocks, laugh among flowers.

--

Now downward and near wheels the golden-winged
that quickly left its branch for the rocky shore
and there takes in beauties of sea and sky,
and there heaves its voice with all its magic,
harmonizing sea with desolate stone,
and calls out the late night star that must rise.

Birdie, airing your voice of miracles,
if your marvelous song is not pure bliss,
nothing good has flowered here or in heaven.
Oh, if one stroke could get me where I'd go,
sea-foam, keep me afloat till my return,
with mother's kiss, native earth in my fist.

--

I kiss my hands and sweetly hug myself.
My soul's eyes are open wide and watching.
So whence springs your birth, fountain so graceful?"

--

Nature, you smiled at once and yielded to him.
Hope, you bound his mind with all your magic powers.
Lovely, new world full of joy and goodness.
He looked around to see .....
Now confronts the youth the tiger of the sea,
and far, alas, from reach his sword and musket.
How easily it slices through the deep
and comes speeding .....
for the pure white throat gleaming like a swan's,
for the strong broad chest and for the fair head,
for the sweet magnanimous breath of youth,
and thus the young man .....
from Nature's gorgeous, powerful embrace,
in which she softly held and whispered him--
while in his free, naked glowing body
the crafts of swimmer and of warrior stirred.

--

Before it passed the great soul filled with joy,
in a bolt of light the young man knew himself.
Worlds around him opened, showering him with crowns.

.....
Torso wondrous in your ruin and grandeur,
dear lovely stranger in the bloom of youth,
come, receive ashore the strong man's lament.

Translation from Hellenic by George Economou & Stavros Deligiorgis

In the tomb stone of William Mills, which can be found today in the British cemetery of Argostoli, in the island of Kefalonia, the attack is recorded.... ‘... “taken by a shark whilst bathing at Corfu on 19 July 1847 in the 19th year of his age”.

The funny thing about the story was that as I was searching on the internet to find more details on this attack, I found out that Mr. William Mills is a bass guitarist in a group called “Shark Attack”. After an exchange of a few e-mails he finally wrote to me telling me that he didn’t have any relation to the shark attack victim.

β. In the summer of 1903 in the island of Crete (south-east) there were two fatal attacks against naked divers. In an article about sponge divers, published in the newspaper ‘Scrip’ at the time, it is written...

‘...the naked divers are in danger only by the shark, which attacks rare, so sponge divers leave it out of consideration. The two attacks that took place by sharks in Crete this summer, are a very rear event. The parliament of Cretans, thinking affectionately about the sponge divers, voted to pay 500 drachmas to whoever exterminates the dangerous shark...’

Giannis Gerakis wrote of two fatal shark attacks in Crete...probably they are the same.

γ. During the war, there were no references. After the war, the first shark attack shocks people who lived in Piraeus.

Wednesday 22nd September 1948. Four young men leave the area of Eugenia in Piraeus to go fishing in the ‘Cave of Koulou’ (One-Armed man), behind the electricity factory in Keratsini. They are 17 year old Dimitris Parasakis, 18 year old Ilias Karytianos, 19 year old George Theodoridis and 20 year old Dimitris Karatzas. In the newspaper EMPROS of the following day, the events are described as follows...

‘...Dimitris Parasakis expressed his will to swim, when he was in the sea. A few minutes later and just 5 meters from the shore, the unfortunate young man was attacked by a huge shark, which in front of his friend’s eyes ate his right hand. Parasakis started screaming ‘George save me’, while the three young men, shocked started stoning the sea monster. Meanwhile, the shark, moved again and ate the victim from the head until the middle of his body and then dived in the sea. The young men were desperately screaming and the head of the port police of Drapetsona, Mr Sofras, went there in a boat. He saw the huge fins of the shark in a distance of 5 meters, but he could not go closer, because the shark attacked the boat and almost turned it over.’

The area of ‘Cave of Koulou’
Η περιοχή της Σπηλιάς του Κουλού

This attack shocked the locals so much, that for a long time, everybody ...saw sharks all around, for a long time. The port authorities were called numerous times to find and kill the 'evil beast'. At the same time, with the help of journalists, locals were describing very often that they saw it 'somewhere' to the readers of newspapers. Many cetaceans and shark-like creatures were targeted by humans, while some people took advantage of the situation. The fishing boat (MV) Jason fished on the 26th October 1948 near the island of Aegina a 4,5 meters long shark. They opened his stomach, but what they found was plenty of sea breams, bonitos and rays. Nevertheless, some people thought this shark was responsible for the death of Parasakis.

In the 'Eleftheria' newspaper of Saturday November 6th, we read...

'The shark in public display. Since yesterday, the shark that was fished by the fishing boat (MV) Jason, is in public display, for whoever pays 1000 drachmas, at the Kourtsouris restaurant in Passalimani, Piraeus. Meanwhile, the fishing boat fished two dolphins in Saronikos, weighting 385 kilos each.'

Two months later, on Wednesday 5th January, in the newspaper 'Eleftheria' we read the results of this public display...

'The cashing of the shark display'. The crew of the fishing ship (MV) Jason, sued –through the Piraeus attorney general- Ilias Karatzas, commercial representative of the ship owner P.Chronidis, because he did not keep his promise and embezzlement. He had promised the crew that the shark would be embalmed and displayed in exhibition rooms in Piraeus and other cities and that people would have to pay a ticket to see it. He had also promised that the money gathered would be given to the crew and Parasakis' family. Even though the earnings exceed now 70 million drachmas, Karatzas has given no money to the members of the crew and Parasakis' family.'

For once more, human tragedy has ...fed the 'beasts'. There was though a play-writer, Chrysanthos (Mentis) Bostantzoglou, most famous as 'Bost', who was inspired by the tragic death of Parasakis and wrote the theatrical play 'Fausta' or 'The lost daughter'.

It is an important fact that in the nearby vicinity were located the slaughterhouses of Drapetsona and that their runoff possibly ended off into the sea, attracting sharks.

The shore is located close to the cave of Koulou², and was named Votsalakia. After the sharks attack, signs were posted that banned swimming. Despite the warning people continued to swim there because there was no better place in the general area. Thus the name of the location changed to "Restricted" and I have come to know that there still are people who continue to call it that way.

The celebrated Markos Vamvakaris (composer and singer of rembetika songs.) would then work at the slaughterhouse. In his autobiography he mentions:

"After the massacre (he means the slaughtering of animals), you can understand how happy I was to take the road leading to the hashish den. One time I ran to the cave of Koulou where there is the shore of Drapetsona, which is named 'Restricted'. It was named so because two or three people were eaten by sharks. There at the place called "Restricted" there was a steep cliff that we would descend and would go to smoke."

² the cave of Koulou and the fountain-head is mentioned by Markos in the song called "Mortisa hasiklou" and also mentioned by Baiyanteras in his memoir to Tasos Schorelis.

Unverified information agrees with what Markos would say and there is mention of one more fatal incident with a victim named Nickolas who was attacked, when his boat tipped over and he was devoured by a shark. It is indeed mentioned that the song of Prothromos Tsaousakis, with the song title “Nickolas the Fisherman” was written for the victim. It possibly has to do with incident numbered 9 on record table 1 that follows (for the time being the incident is unverified.)

δ. Mon Repo in Corfu was the next place, where a dramatic incident took place. It was the death of a young, blue-eyed girl called Vanda Pierri, the daughter of the director of the National Bank in Corfu. It was Friday 17th August 1951 and 18 year old George Athanasenas, from Gastouri, who was a military Medical School student, was swimming together at Mon Repo with his 16 year old friend Vanda Pierri (a student of the French Institute). The depth of the sea did not exceed 6-7 meters. They were attacked by a white shark that cut Vanda into pieces and injured George. The incident shocks Corfu, but in the newspapers in Athens, the news about the shark attack just appear in the back pages... just a few lines are devoted.

The British poet Jim Potts is in Corfu at the time and writes two poems for the attack.

Two Poems After Porphyras

1. Vanda (29.12.35 -17.8.51) and George.

Blissful swimming

In Corfu seas.

A secret love-tryst.

Just her luck

To meet a straying shark.

(Witnessed by Naki Tsepeti, from Mon Repos Jetty, 12 noon, 17 August, 1951.)

2. Vanda's Mother

All the shutters

Of the house

Stayed closed.

She couldn't bear

To see the sea.

George Athanasenas is a pensioner today and lives in Marousi – Athens. His memories of the incident are so strong, that it is still too hard for him to talk about it.

ε. In the Pagasitikos gulf, near the rocky island Pithous or Mikra, near Palaia Trikeri, another attack took place. On Saturday, 1st June 1963, 42 year old Austrian writer and professor of Philosophy Helga Pogl, was eaten by a shark, while she was swimming just three meters from the shore. Her friend Wilken, saw everything. The newspaper Eleftheria wrote at the time about the attack....

'The two women came out of the sea at around 4.30. A few minutes later though, Pogl got into the sea again and was swimming at a distance of 15 meters towards the shore, when she was just 3 meters from the shore, she was attacked by a shark. The tragic event took place in front of the eyes of a friend of the writer Ms Wilken, who said she saw the sea becoming red from the blood. Then, the shark took its victim to deep waters. No traces of the body were found'.

Trikeri island in Pagasitikos gulf
Νησίδα Τρικέρων στον Παγασητικό κόλπο

The people of Volos were terrified. And the rest of the summer, the tourists were very cautious. The following month (6/7/1963), the people of Kassandra in Halkidiki, were terrified when they saw a seal coming scared in the shore and ...many tunas to jump in order to avoid their hunter...a 5 meter shark. The fishermen in this area left all their fishing gear in the sea. They said that it was the same shark that ate Helga in the Pagasitikos.

ζ. In the summer of 1981, one more shark attack took place in the Pagasitikos gulf. The victim was once more an Austrian tourist, who was free diving and spearfishing. Everybody remembered the last attack. It was said, that a farmer had thrown his dead donkey in the sea, attracting the shark, bringing it close to the shore the Austrian tourist was attacked. He started punching the shark on the head, until the shark left him. So, he survived with only a few stitches.

Some people said his wife stabbed him, because he cheated on him and that in his effort to cover the whole incident, he invented this scenario.

Many people claimed that on 14th August 1977, the ship 'Faltcher' did her first trip from Volos to Syria (Tartus). After that, the port of Volos became crucial to the development of the industry and many sharks, following the commercial ships in order to eat the waste they threw, came to Pagasitikos. The commercial 'line' between Volos and Syria stopped in 1986, due to the Iran - Iraq war.

η. When scuba diving became popular in Hellas, there were some people, who thought it would be useful to combine it with underwater fishing and they even did it at nights. On Friday 30th December 1983, 36 year old Giannis Chrysafis was one of the people who paid with their life their actions. In the front page of newspaper 'Rizospastis' of the following day, next to a photograph of a young man who holds a blackfish by the eyes, we read...

'He was killed by a shark while he was fishing.' 36 year old Ioannis Chrysafis was killed by a shark. He was a builder, who was fishing with 45 year old H.Skiadas and 29 year old A.Pittas in the sea, near the village Antikyra in Fokida. The three friends were fishing illegally in a depth of 20 meters using oxygen tanks, diving suits and .....ψαροντούφεκα. At 2.30 a.m. a shark bit in the leg Chrysafis, who died at the spot. Skiadas and Pittas carried their dead friend in the police station of Anthoupolis, Attica in the early morning hours...'

There were some reports it was a tiger shark attack.

The case went to the criminal court of Amfissa. There, Christophoros Skiadas and Apostolos Pittas said that Giannis Chrysafis had 6-7 black fish hanging from his belt (groupers) and while they were decompressing at a depth of 25 meters!, they were attacked by the shark who bit and cut Chrysafis' leg. He died within 5 minutes.

One of the defense witnesses was Manolis Tsakiris who was at the time president of the union of workers of the national bank (and later became president of the environmental group 'Hydraecologists'. According to his own and his environmental group's statement at the hydraecologists website as well as at the website THΘΥΣ (Hellenic scuba dive club) he claimed that Chrisafis was bitten by a shark.

The truth though was entirely different.

On 30/12/1983 Mr. Xaralampos Stamoulis performed a post mortem and wrote a coronary report with number 1180/30-1-1984 that states the following:

"Chrisafis was not eaten by a shark. No piece of his body was missing. His leg was sliced like a salami. It is a propeller wound. I am absolutely sure about this. His wound was dressed after his death."

This is what the coroner wrote in his report. Since the Court of Appeal of Athens took into consideration other attestations it convicted Apostolos Pittas (who was handling the boat) for involuntary manslaughter under court rule numbered 7445/23-24.9.1987. Christophoros Skiadas was acquitted. It is worth noting that Chrisafis' family did not ask for any compensation, economic or otherwise.

When I continued the research in the archives of foreign institutes, museums, research teams etc, I gathered the reports of ISAF (International Shark Attack Files) and MEDSAF (Mediterranean Shark Attack Files) regarding shark attacks in the Hellenic seas.

The following chart is an arbitrary combination from the facts I found during my research. I have included data, I have put in more information in this chart, regarding the names of the victims, towns, counties etc, because foreign researchers, either due to lack of knowledge or by mistake, they had not included. Some attacks, I believe were reported twice, so I 'merged' them and you will know it because they have at least two case numbers. The reports by Herodotus, of Leonidas Tarantinou and Ploutarhos, are included as they have a case number by MEDSAF. The blanks show lack of data or inability to recognize them due to lack of information.

1. TABLE OF SHARK ATTACK REPORTS IN HELLAS

NO.	Case No.	Date Dd/mm/yy	Time	Location	Name of the victim Locality	Sex	Age	Activity Descriptions	Looses	Shark species	Investigator Sources
1	0000.0493 MEDSAF	493 B.C		Chalkidiki - Athos	Persian soldiers	M		Wrecked			Herodotus – Stories – Erato 44-3
2	0000.0214 MEDSAF	214 B.C		Ionian sea	Tharsys	M		Free diving to release an anchor. Sponge diver	Cuttet in two. FATAL		Leonidas of Tarentum - Epitaphs VII 506 V.M. Coppleson (1958), pp.4 &5
3	0110.00.00 MEDSAF	110 A.C		Attica. Near Eleysis		M		Washing his pig in the sea. A candidate for initiation in Eleysinas ceremony	Cuttet in two. FATAL		Ploutarch – Phocion 28-6
4	1847.07.19..MEDSAF 3310 ISAF Personal research	19 July 1847		Mandraki - Corfu island – Ionian sea. North side of the old fortress.	William Mills	M	19	Swimming. British soldier 36 th regiment of Worcestershire	FATAL		A. Buttigieg Ionian Islands newspaper 24 Jun.1847 Worcestershire Regiment Archives
5	Personal research	Summer 1903		Crete (Southeast)		M		Free diving. Sponge diver	FATAL		SKRIP newspaper 11 Dec. 1903 Giannis Gerakas SKRIP newspaper 11 Dec. 1903
6	Personal research	Summer 1903		Crete (Southeast)		M		Free diving. Sponge diver	FATAL		Giannis Gerakas
7	Personal research	July 1947		Karpathian sea Dodekanese	Nickolas Doulis	M		Jump from Freighter ship GRIGORIOS K111 They searched many hours to find him but the only thing they saw in the area was a shark	FATAL The witness was the Captain of the ship.		Eleytheria newspaper 25 Sep. 1948 p.1
8	1948.09.22.MEDSAF 275 ISAF Personal research	22 September 1948	16 : 00	Keratsini – Peiraus port – Saronic gulf	Dimitris Th. Parasakis	M	17	Jumping from the shore. Swimming 5m off the coast	First attack right hand and arm cut. Second attack from the head to the lumbar region. FATAL	Shark length 6,40m	V.M. Coppleson (1958); Eleytheria newspaper 23 Sep. 1948 p.1 & 24 Sep. 1948 p.1 Embros newspaper 23 Sep. 1948 p.5

9	1950.00.00.g..MEDSAF 276 ISAF	Summer 1950		Peiraus port - Saronic gulf				Swimming	FATAL		V.M. Coppleson (1958), p.259; L. Schultz & M. Malin, p.529
10	1951.07.00.b..MEDSAF 3703 ISAF Personal research	17 August 1951	12:00	Mon Repo – Corfu island - Ionian sea	George Athanasainas	M	18	Swimming	Survived	Great white	V.M. Coppleson (1958), A. Buttigieg p.259 Eleytheria newspaper 18 Aug. 1951 p.4 Embros newspaper 18 Aug. 1951
11	1951.07.01. MEDSAF 277 ISAF Personal research	17 August 1951	12:00	Mon Repo – Corfu island - Ionian sea	Vanda Pierris	F	16	Swimming. Depth in the area is 6-7m. Her friend George Athanasainas fortunately escaped.	FATAL	Great white	V.M. Coppleson (1958), A. Buttigieg p.259 Eleytheria newspaper 18 Aug. 1951 p.4 Embros newspaper 18 Aug. 1951
12	1956.00.00.f..MEDSAF Personal research	1956		Corfu island – Ionian sea	Margoulis	F	15	Swimming behind of an anchored small cruiser. Few minutes before the cruiser anchored dolphins were following	Her parents were witnesses FATAL		MEDSAF http://www.underwatertimes.com/ forum/viewtopic.php?p=2507& sid=2306669fdcf772de25c5bd0cc5cf90cc
13	ND 0082 MEDSAF Personal research	1 June 1963	A few minutes after 15:30	Pithos or Micra Rock, near Trikerion island – Pagasitikos gulf. Near Volos	Helga Pogl	F	42	Swimming. Austrian writer from Vienna. Depth was 0.8m	Her friend Wilgen was witness FATAL	Great white 3m lenght dorsal fin 0.60m	Sydney Morning Herald, 5/8/1965 Eleytheria newspaper 2 June 1963 p.12
14	1366 ISAF	1965		Thessaly	Greek		17	Swimming. Jumping from the shore..	FATAL		ISAF
15	1639 ISAF	1969					15	Swimming. Jumping from the shore.	FATAL	Great white	ISAF
16	1980.00.00.c..MEDSAF	1980		Kos island - Dodekanese		M		Surfing	Survived. Knee bitten	Great White – No proof	MEDSAF
17	1981.00.00.b..MEDSAF	Summer 1981		Pagasitikos gulf	Austrian	M		Free diving - spearfishing	Survived		MEDSAF

It is possible that more incidents of attacks exist, that were never reported, silenced and never saw the light of publicity or were published in small print in local newspapers. Just as it is possible in the future that during the research some of those incidents might be disproved.

2. TABLE OF DELETED SHARK ATTACK REPORTS

The two recorded incidents that follow, have been proven at last not to have anything to do with shark attacks, they were wrongly reported in the archives of MEDSAF and ISAF therefore they were deleted from table one.

1	0077.00.00 MEDSAF Personal research	77 A.C		Ionian sea.		M		Free diving. Sponge diver	Unfounded. Pliny the Elder describes only the dangers that sponge divers are exposed to and he describes ways to deal with a shark attack		Pliny the Elder (Gaius Plinius Secundus) Naturalis Historiae. Book X. Chapter XLVI
2	1983.12.30...MEDSAF 1984.01.04.R..MEDSAF 1976 ISAF 1984.12.00....MEDSAF 1663 ISAF Personal research	30/12/1983 Reported 04/01/1984 Dec 1984	02: 45	Makranikola Aspra spitia - Antikyra - Corinthian gulf – Fokithas municipality	Giannis Chrisafis	M	36	SCUBA diving and illegal fishing Involuntary manslaughter	FATAL	Death was caused by a propeller wound from the outboard engine of the inflatable boat	Miami Herald, 1/4/1984, p.11A French media Rizospastis newspaper 31 Dec. 1983 p.1 Court of Appeal of Athens Court rule number 7445/23-24.9.1987

Here follows a third table with some of the incidents in Kyrinaiki, the Libyan sea and one in Cyprus. To this table two incidents were also transferred from the first table with case number ND0108 and ND0027 where they had been wrongly recorded in MEDSAF stating that those incidents happened in the region of the Dodecanese close to Symi.

Michael Kalafatas in his book “The bellstone” where MEDSAF used his book as a source does not mention anywhere that these attacks happened in Hellenic seas.

For incident ND0108. Michael Kalafatas, distinctly mentions that he borrowed it from the book “Conqueror of the deep”, written by Giannis Detorakis who notes that it happened in the sea off Cyrene, Libya.

For incident ND0027. From the description that Michael Kalafatas makes in his book, if we exclude the nickname that the diver has (psarophagomenos) in every way else is the same story with George Triandafillos (Latari) and I arbitrarily associate incident ND0027 with it (1917.00.00 MEDSAF).

3. TABLE OF SHARK ATTACK REPORTS IN CYPRUS AND LIBYA

NO.	Case No.	Date Dd/mm/yy	Time	Location	Name of the victim Locality	Sex	Age	Activity	Looses	Shark species	Investigator Sources
								Descriptions			
1	1899.10.12.a MEDSAF	Reported 12 Oct. 1899		At the sea off Benghazi - Cyrene, Libya	Skoumbourdis	M		Free diving. Sponge diver	FATAL		Iowa Daily Press, 10/12/1899
2	1899.10.12.b MEDSAF	Reported 12 Oct. 1899		At the sea off Benghazi - Cyrene, Libya	Giannis Kataris	M		Free diving. Sponge diver from Kalymnos island	Bitten in head Survived		Iowa Daily Press, 10/12/1899
3	Personal research	Few days before 23 Sep. 1901		Larnaca Cyprus		M	Teena ger	Swimming	FATAL Bitten in arms legs and chest.	Aprox. Length 2m	Embros newspaper 23 Sep. 1901 p.3
4	ND 0027 MEDSAF 1917.00.00 MEDSAF Personal research	1888		At the sea off Tripolis, Libya	Nicknamed : Psarofagomenos Giorgos Triandafillos (Latari)	M		Free diving. Sponge diver from Kalymnos island	Bitten in head Left section of thorax and hands Survived		M.N. Kalafatas – The bellstone Faith Warn – Bitter sea Giannis Gerakas http://www.skandalopetra.com/
5	Personal research	June 1902		Tzortzou reef At the sea off Marsha Matrouh Egypt - Libya	Giorgos (Giorgio)	M		Free diving. Sponge diver from Symi island	Naked diver from the crew of Dimitris Ganitis Bitten in hand and thigh Survived	Length longer than 1,83m	Nikitas Kaviaras, his handwritten text was saved and published in the magazine 'Symaika' under the title 'Horrible attacks against naked sponge divers from Symi'
6	ND 0108 MEDSAF Personal research	Summer. Between 1896 and 1913		At the sea off Cyrene, Libya		M		Free diving. Sponge diver from Kalymnos island	FATAL		Giannis Detorakis S. O Katakittis tou arerantou galaziou (The Conqueror of the Deep). 1996 M.N. Kalafatas – The bellstone

STATISTICS AND COMPARISONS

From the data of the chart above if we exclude the attacks in Kirinaiki, Lybia and Cyprus, but also the references by Herodotus, Leonidas of Tarentum, Pliny the Elder and Plutarch, in the Hellenic seas, the following attacks have taken place.

- There were in total 14 shark attacks in the last 161 years. The frequency is one attack every 11,5 years.
- There were 11 fatal attacks. The frequency is 1 human being every 14,5 years.
- 10 out of the 14 attacks were against swimmers or someone who fell or jumped in the sea. Nine of them were fatal.
- 3 out of the 14 attacks were against people who were diving. 2 of them were fatal.
- 1 attack was against a surfer, who survived.

Fatal sea accidents by speed boats (and other vessels) in Hellas

- 26 people were killed in the decade 1997-2006
- 16 of the victims were diving
- 10 of the victims were swimmers etc.

This means that in a decade, the number of people killed by speed boats in Hellas is double the number of people that were killed by sharks in 1,5 centuries.

If we make a hypothesis: that the number of deadly accidents caused by speed boats stays steady and in the following years the same happens with shark attacks (it is more possible that the number of the first category will increase and the number of shark attacks will decrease) that means that speed boats are 37 times more dangerous than sharks in Hellas. It is also worth pointing out that in 20 years time (1987-2006) and only in the sea (not in swimming pools, rivers, lakes etc) 5.498 people drowned.

Worldwide:

- In 419 years, 511 have been killed by sharks
- For every 1 person killed from a shark attack, each year 6,5 million sharks are killed!

Unbelievable, but true!

- 150 people are killed each year around the world from falling coconuts...so coconuts are 10 times more dangerous than sharks.
- In England, 3 people are killed each year, while they are trying 9volt batteries with their tongues...so 9 volt batteries in England only are at least twice more dangerous than all sharks around the world!

A FEW WORDS ABOUT SHARKS

Sharks are clever, active, but also playful animals, full of energy. They can survive without having any food for weeks. But they are animals and like any other animal, they hunt for their food in order to survive. In this struggle for survival, they are excellent. That's why they exist in the seas for more than 430 million years.

They are such clever creatures, that they have not allowed humans to learn a lot about them. Many experts say that the fact that we cannot tame them, is a proof of their efficiency, they are more clever than dolphins, who have suffered from their 'relationship' with humans.

There are 457 different kinds of sharks and there is proof that 47 of them live in the Mediterranean Sea. There is unconfirmed information that 6 more species of sharks live in the Mediterranean too. The most dangerous species for humans is the Great White Shark (*Carcharodon carcharias*), which is proved to live in the Mediterranean. Tiger shark (*Galeocerdo Cuvier*) and the Bull Shark (*Carcharhinus leucas*), who have rarely appeared in the Mediterranean but the Mediterranean is not considered to be their natural habitat.

The longest shark is the Whaleshark (*Rhincodon typus*), which can be up to 18 meters long and eat plankton. The smallest shark, is the Dwarf shark (*Etmopterus perryi*), which does not exceed 15 cm. 80% of the sharks are smaller than two meters long. They grow up slowly and their adulthood comes gradually from the age of 7 up to 30. Their reproduction cycle in most species is 2 years. The aggressive species give birth to 5-6 babies, from which only 1-3 will reach adulthood.

500kg. Basking Shark '*Cetorhinus maximus*'. Sold for 12 euro per kilo in Keratsini fishmarket. Photo by Nikos Kalybas. © 2004

Καρχαρίας Προσκυνητής ή Παπάς, 500 κιλών στην ιχθυόσκαλα Κερατσινίου. Πωλείται προς 12 ευρώ το κιλό. Φωτογραφία του Νίκου Καλύβα. © 2004

WHO IS IN DANGER ?

Humans are much more dangerous for sharks, than sharks are for humans. We pollute the seas and we over-fish and this means we destroy their natural habitat, where they find food. These excellent hunters have to face human cruelty, but also the gastronomic ‘excesses’ of some humans. Millions of sharks are fished every year, even in the Mediterranean Sea, only to have their fins cut. Then they are thrown into the sea, while they are still alive where they suffer a horrible, slow death.

Their fins are sold to restaurants around the world, where they make soups, that are considered to be an aphrodisiac. They are of low nutritional value, while scientists say that the high concentration of mercury in them, make them dangerous to eat. This eating habit has become a fashion. Only Hong Kong imports 40,000 tons of dehydrated shark fins every year!

Recent research has shown that 100 million sharks are slaughtered every year. 190 sharks every minute!

There is a 70% decrease of the number of sharks worldwide in the last 15 years. If their dessimation continues at this rate, before this millennium ends, the sharks will be extinct.

It is worth mentioning that one of the biggest companies that trade shark fins is alibaba.com, 40% of which belongs to yahoo.com.

REPORTS-CONTACTS

Statistics and reports about appearances and attacks by sharks in Hellas, will be gathered from the Museum of Natural History of Apeiranthos, in the island of Naxos. For information and comments, you can e-mail with apeira@otenet.gr

SOURCES-BIBLIOGRAPHY

BOOKS

1. Herodotus – *The Histories – Erato (sixth book 44. 3)*
2. Aristotle – *Historia Animalium, Book 1, 5. Book 5, 5. Book 6, 10.11.*
3. Ploutarch - *Phocion*
4. Epitaph VII. 506. *The Poems of Leonidas of Tarentum – The strange case of a diver. Edwyn Robert Bevan. Published 1931 The Clarendon press.*
5. Pliny the Elder (Gaius Plinius Secundus) - *Naturalis Historiae. Book X. Chapter XLVI*
6. Michael N. Kalafatas - *The Bellstone : The Greek sponge divers of the Aegean 2003 University Press of New England,. ISBN: 1-58465-272-1*
7. Giannis Detorakis S. *O Kataktitis tou arerantou galaziou (The Conqueror of the Deep). 1996 Kaliergitis*
8. Georgios Vas. *Siettos – Eleusinia mysteria (Mysteriakes paradoseis) Published 1993 by Pynos Kosmos ISBN: 960-7327-55-1*
9. Faith Warn - *Bitter Sea. Guardian Angel Press. ISBN: 0-9538088-0-7*
10. *Tombeaux Grecs – Anthologie d’ Epigrammes – Denis Rocques – Pantelis Mpoukalas. Agra ISBN: 960-325-287-5*
11. Solomos, Dionisios. *Poi/Emata kai pezã. Edited by Stilianos Aleksiu. Athens. Published 1994 by Stigmi.*
12. Nikitas Kaviaras, *handwritten text. Published in the magazine ‘Symaika’ under the title ‘Horrible attacks against naked sponge divers from Symi’ (Korai Library – Chios island)*
13. Ilias Petropoulos – *Rempetika tragoudia. Published 1991 by Kedros. ISBN: 960-0400-51-2*
14. Tasos Shorelis – *Rempetiki anthologia (4 volumes).1st Volume p. 275-277. Published 1992 by Plethron. ISBN: 960-7599-56X*

PERSONAL CONTACT

Giannis Detorakis – Free and Scuba diving Instructor. Biologist.

Kostas Promponas – Researcher for the story of Free Diving in Hellas. Educator.

Nickolas Trikoilis – Medisub. Promoter of Scandalopetra freediving games

George Athanasainas – Navy lieutenant (ex), Doctor of the Hellenic Navy, Professor of Hyperbaric Medicine, Neurologist, Psychiatrist, Historical writer.

Robert Buch – ISAF - Florida Museum of Natural History

Alexia Morgan – Biologist researcher - Florida Museum of Natural History

John Lowles – Volunteer Researcher. The Worcestershire and Sherwood Foresters Regiment Museum

NEWSPAPERS – MAGAZINES – ENTYPIA

BHMA newspaper Sunday 14 Nov. 1999, p.15

ETHNOS newspaper Tuesday 5 June 1962, p.1

ELEYTHERIA newspaper Thursday 23 Sep. 1948, p.1

Saturday 6 Nov. 1948, p.1

Sunday 27 April 1958, p.3

Sunday 9 June 1963, p.7

EMPROS newspaper Thursday 23 Sep. 1948, p.8

Tuesday 2 Noe. 1948, p.1

KATADYSI magazine. Issue 38. Sharks of European coasts. Oi karharies ton Europaikon akton.

RIZOSPASTIS newspaper Saturday 31 Dec. 1983, p.1

SKRIP newspaper 9 July 1895, p.2

11 Dec. 1903,

TAXYDROMOS - AIGYPTOS newspaper. Friday 7 June 1963, p.4

YPOBRYXIOS KOSMOS, Issue 211. March 1989, p.16

31 Jan. 1963, p.2

Friday 24 Sep. 1948, p.1

Wednesday 5 Jan. 1949

Sunday 2 June 1963, p.12

Saturday 18 Aug. 1951

Monday 3 June 1963, p.1,6

Saturday 25 Sep. 1948, p.1

Saturday 18 Aug. 1951

Tuesday 4 June 1963, p.8

Saturday 26 Oct. 1948, p.5

WEBSITES

<http://www.skandalopetra.com/> Scandalopetra Official Website

http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CF%80%CE%BF%CE%B3%CE%B3%CE%B1%CE%BB%CE%B9%CE%B5%CE%AF%CE%B1_%CE%A3%CF%8D%CE%BC%CE%B7%CF%82 Sponge collecting. Symi island

<http://www.nlg.gr> National Library of Greece

<http://www.sharkattackfile.net/> Global Shark Attack File (GSAF)

<http://www.flmnh.ufl.edu/fish/sharks/ISAF/ISAF.htm> Florida Museum of Natural History. ISAF

<http://patmosinfo.gr/patmos/theater/fausta.html> Website for Patmos island. Bost, article for 'Fausta'.

<http://www.sharkmans-world.com/> Alexander Buttigieg website for Sharks.

<http://www.enak.gr/greek/statistics/main.htm> Greek Lifeguard Academy.

<http://www.epyna.gr/modules.php?name=News&file=print&sid=1146> Paraskeui Skourti – Oi Ermionites Sfougarades tis Barbarias.

<http://www.underwatertimes.com/forum/viewtopic.php?p=2507&sid=2306669fdcf772de25c5bd0cc5cf90cc> Forum. Shark attacks in Greek waters.

<http://sharks-med.netfirms.com/> Checklist of Sharks from the Mediterranean.

http://hydraseal.blogspot.com/2007/02/blog-post_4610.html Hydraecologists - Tsakiris website. Declaration for Chrysafis case.

<http://www.scubadive.gr/forum/showthread.php?t=2302&page=3> Hellenic scuba dive club THΘΥΣ. Tsakiris Declaration for Chrysafis case.

<http://www.interpotts.com/poems%20part%203.htm> Jim Potts poems.

<http://www.geocities.com/collectanea1/books/po.html> Porphyras (Hellenic / Italian language).

VIDEOS

<http://www.youtube.com/watch?v=oBMthfuTZJw&feature=related> A shark goes on a woman in the Bahamas. At the ultimate she's saved by a dolphin

<http://www.celsias.com/2007/10/28/alibaba-com-and-yahoo-back-shark-fin-traders/> For the finsoup. Diving with Tiger sharks.

http://www.youtube.com/watch?v=x28LgJ9_puU&eurl=http://www.stopsharkfinning.net/videos.htm National Geographic. Warning.

<http://www.youtube.com/watch?v=zUw19QPh4tE&eurl=http://www.youtube.com/user/miguelvideosub> Scuba diving with Oceanic white tip shark.

<http://www.youtube.com/watch?v=7Kgcs1ltsjY&feature=related> Free Diving with White sharks in South Africa.

THANKS TO

Fevronia Kontou, for the first information I heard about the attacks. She talked to me about them in 2001 and that's how I started the research.

Areti Levogianni, for the graphics and pictures, but also her support in the research we did on the Internet.

Maria Salomidi, Giannis Detorakis, Nikolas Trikoilis and William Mills, for the information they offered me.

Kostas Prombonas for the finding of Nikitas Kaviaras handwritten text, in Chios library.

Dimitris Galon, for his comments on the 1847 attack and the finding of the ancient text of Leonidas of Tarentum.

Nickolas Mitsialis, Chris Moor and Angela Arthur for the information they gave me on about the attack of 1847.

Apostolis Spiridis, for the information and the photographs of the white shark in Paliouri.

Port authorities Moudania Halkidiki.

Ilias Hasiotis and the anonymous lady, for the information and the helpfull details to locate 'the cave of Koulou'.

Nikos Kalybas for the Basking shark photo.

Terry Goss for White shark photos.

Pelagia and Dimitris Chrysafis as well as Heracles Georgantis for the details and the documents, on Ioannis Chrysafis case.

John Lowles for the effective research on Worcestershire and Sherwood Foresters Regiment Museum.

Demie Hadji, Christiana Hayward Kourabas and George Theonas for the English translation of the article.

More and different photos on Hellenic language article [above](#).

© 2008 All rights reserved.

Great White Shark (Carcharodon carcharias). Λευκός Καρχαρίας. Photo by Terry Goss. © 2006

